LIETUVIŲ DIENOS

JAV LB KULTŪROS TARYBOS PIRMININKĖ INGRIDA BUBLIENĖ

LITHUANIAN DAYS
MARCH 1983

1983 M. KOVO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1983, kovo Nr. 3 (332)
March, 1983 No. 3 (332)

Eina XXXIII metai
Volume XXXIII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 Single Copy $2.00

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRSELIAI/COVERS

FRONT COVER

INGRIDA G. BUBLYS

Chair, Cultural Council of the Lithuanian Community of USA

Ingrida Bublys was born on Nov. 23, 1940 in Siauliai, Lithuania. In 1945 she fled the country with her parents and settled in Germany when it was occupied by the Russians. Ingrida completed grade school at the Diepholz DP Camp, where her father Henrikas Stasas was the school principal and her mother Stefanija was a teacher.

In 1950 the family moved to the US and established residence in Pittsburgh, PA. A further move brought the family to Cleveland, Ohio where Ingrida graduated from Villa Angela Academy in 1958. While attending school, Ingrida participated in various Lithuanian and American organizations. She was an active member of the Lithuanian Scouts and the Catholic Youth Association "Ateitis." She completed the Bishop M. Valancius Lithuanian School as well as advanced Lithuanian studies. Subsequently, Ingrida taught at the Bishop M. Valancius and St. Casimir Lithuanian schools.

Ingrida was the director of M. Valancius School folk dance group for four years, and a dancer an announcer of the Lithuanian folk dance ensemble "Grandinele." In addition, she was a member and announcer of the Lithuanian song ensemble "Ciurlionis," and performed in Vl. Brazulis' theatrical group. As if teaching, dancing, singing and acting were not enough to fill her time, Ingrida wrote articles for publication in the Lithuanian newspapers *Draugas, Dirva, Ateitis, Laiskai Lietuviams* and others. In 1958 Ingrida was an editor of the Youth Section in *Dirva*.

A graduate of Ursuline College in Cleveland, Ingrida holds a degree in chemistry and mathematics. Upon graduation she was employed by the Republic Steel Research Center as a research chemist. Later, she undertook graduate work in organic chemistry at Western Reserve University. In her college years she became active in various clubs on campus, and remained so in various Lithuanian Student Associations.

For years thereafter, Ingrida continued showing her interest in Lithuanian activities. She, with Sister M. Paule, directed a Lithuanian Girls Camp of "Dainava" for 10 years in Manchester, Michigan, and for two years directed the Ateitis Youth Association camp. For a number of more years, she directed the Annual Camp Dainava Festivals. She has served as the main speaker at various Lithuanian commemorations.

Perhaps it was her speaking engagements that sparked an interest in communications. As a result, she completed many communication courses, including "Dialogue House Intensive Journal Workshop" with Dr. Ira Progoff.

Since 1958, she has been an active member of the Lithuanian Community Inc. For a number of years she served as an officer to the Cleveland Chapter of the Lithuanian American Council.

Currently she is an officer of the Lithuanian Community's Cleveland Chapter, a member of Giedra Corp., Lith. Fronto Biciuliai, Zidinys, and Lithuanian-American Engineers and Architects Society. She is in her second 3-year term as the Lithuanian Community's Cultural Council's chair and is presently the chair of Cultural Events for the Second Lithuanian World Festival in Chicago.

She is an active member of the Cleveland Advertising Club, a member of the Nationalities Services Center, and formerly a 2-term chair of the Women's sub-committee. (In 1963, she was presented the Outstanding Citizens Award from the Nationalities Services Center.) Since 1970 she has been member and officer of the Board of Trustees of the Visiting Nurse Association of Cleveland and a member of the Red Cross, Cleveland Chapter Public Relations Committee. She has served on the Interreligious Council of the Cleveland Diocese and the Downtown Restoration Society of Cleveland.

In 1970 she chaired the annual Golden Door Award in Cleveland sponsored by the Nationalities Services Center. The event took place at the Mid Day Club and the recipient of the award was the Honorable Anthony J. Celebrezze.

In 1964 Ingrida was chosen as the Queen of the Cleveland Cultural Gardens. In 1981 she was chosen one of the Most Interesting People of 1981 by the *Cleveland Magazine*.

In 1981 she started her own company, IB Consulting, Inc., a firm specializing in public relations and advertising services. Currently she is associated with Jerome Schmelzer and Associates, an advertising firm.

Ingrida is married and lives with her husband Romualdas Bublys, a program manager for TRW. They have five children: Tauras, Vija, Rama, Aida and Gaja, in Richmond Heights, Ohio.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Nei poilsio, nei ramybės 3
Jurgis Janušaitis—
Išeivijos kultūros dirvonuose 4
Rūta Kleva Vidžiūnienė—
Sąmokslas 8
D. Mickutė Mitkienė—
Švyturys stovi 9
A. R.—
Naujos knygos 11
Vincas Trumpa—
Profesorius Mykolas Biržiška 12
Anatolijaus Kairio žodis—
Idėja kovojančiai tautai 14

— ENGLISH SECTION —

Margučiai (Lithuanian Easter Eggs) 15
Why You Should Have Lithuanian
Jeanetta Petkus 18
Brezhnev and Andropov 19
Priest Arrested in Lithuania 20
The German Advantage 21
Forced Labor Used in
Siberian Pipeline 22

Lietuvos generalinis konsulas Anicetas Simutis ir Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo komitetas vasario 18 d. surengė Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo paminėjimą ir metinį priėmimą. Konsulas pasakė tai progai kalbą. Nuotraukoje (iš kairės): sol. R. Žymantaitė-Peters, Gen. kons. A. Simutis, C. Peters, A. Vakselis, I. Vakselienė ir E. Valiūnienė.

Lithuanian Consul-General Anicetas Simutis and VLIK organized a Lithuanian Independence Day commemoration on February 18. Some of the participants were, from left: Soloist R. Zymantas-Peters, Consul General Anicetas Simutis, C. Peters, A. Vakselis, I. Vakselis and E. Valiunas. *—Foto L. Tamosaitis*

Nei poilsio, nei ramybės

Reikšmingi yra naujai įšventinto ok. Lietuvoje vyskupo Antano Vaičiaus žodžiai, pasakyti iškilmių dieną. Tarp kito jis sako: "Žinau, kokį žingsnį žengiau ir kokią atsakomybę prisiėmiau... Visas jėgas skirsiu tik Dievui ir vien tik Kristaus Bažnyčiai... Neieškosiu nei poilsio, nei ramybės..."

Be poilsio ir be ramybės gyvena lietuvių tauta daugiau kaip 40 metų. Kad lietuvių tauta,, per 40 metų nešdama komunistinės vergijos jungą, išliko nepalaužta, nenugalėta, šiandieną jau nebereikia dėl to ginčytis, nei įrodinėti. Jos kova dėl savo teisių, perėjusi keletą fazių, šiandieną, po Helsinkio konferencijos nutarimų ir sutarimų, yra įgavusi tokias formas, kurios akivaizdžiai rodo nuolat tvirtėjančią ir gausėjančią rezistenciją, į kurią įsijungia naujos jaunos jėgos. Jaunimas, gimęs ir išaugęs nelaisvėje ir komunistinės santvarkos atmosferoje, kuo toliau, tuo labiau įgauna didesnį imunitetą prieš visa, ką per prievartą bruka partijos aparatas. Subankrutavusi ideologija nieko nebepajėgia įtikinti savo veidmainiškais žodžiais, kuriuos lydi neįsivaizduojamo masto viršūnių korupcija, ekonominė katastrofa, liaudies asmeninių žmogaus laisvių paneigimas ir KGB teroras.

Prieš kiek metų laisvojo pasaulio spaudoje ir opinijoje buvo kalbama apie "tylinčią Bažnyčią, vėliau—"kenčiančią Bažnyčią, gi šiandieną yra iškilusi kovojanti Bažnyčia". Po naujojo Popiežiaus Jono Pauliaus II išrinkimo, tikinčiųjų pasaulis pajuto naujos dvasios jėgą, sklindančią iš šio katalikų Bažnyčios hierarcho, išaugusio dviejų diktatūrų sąlygose. Jis atbudino pirmųjų krikščionių kankinių tikėjimą ir ryžtą. Kad ir kaip kas nenorėtų pripažinti, tačiau Lietuvos rezistencijos pirmaujantis bruožas yra katalikų Bažnyčios kova, kurią liudija jau 10 metų išeinanti "Katalikų Bažnyčios kronika", kurią veda asmenybės kaip kun. Garuckas, kun. Svarinskas, vysk. Steponavičius ir kt. "be poilsio ir be ramybės".

Ar neatrodo kartais, kad mes išeivijoje perdaug ramūs ir perdaug ilsimės ant laurų tų kovų ir tų laimėjimų, kuriuos pasiekia kiti. Mums nereikia eitį į pogrindį, norint pareikšti savo įsitikinimus, mums negresia nei kalėjimas, nei tremtis ginant savo ir savo tėvynės žmogaus teises, taigi tuo labiau toji laisvė mus įpareigoja veikti "vienybėje su kovojančia tauta", kaip skelbia II Pasaulio Lietuvių Dienos šūkis. To daryti mus niekas neverčia nei įsakymais, nei bausmėmis, tai liepia mūsų lietuviška sąžinė. □

JURGIS JANUŠAITIS

Išeivijos kultūros dirvonuose

"Maža palikau gimtąjį kraštą, tačiau meilę tėvynei išsivežiau drauge"

Pokalbis su JAV LB Kultūros tarybos pirmininke Ingrida Bubliene

Lietuvių Bendruomenės šakotoje veikloje labai svarbią vietą užima kultūrinė veikla. Su dideliu atsidėjimu, nepaprasta energija ir dideliu ryžtu šia sritimi jau keletą metų rūpinasi ir dirba Ingrida Bublienė. Ją lietuviškoji visuomenė pažįsta daugiau iš spaudos. Mums gi rūpi pasižvalgyti po jos daugiau asmenišką pasaulį. Su ja arčiau susipažinti. Tad kas ji?

Ingrida Bublienė gimė 1940 m. lapkričio mėn. 23 d. Šiauliuose, Lietuvoje. Tebūdama tik penkerių metų drauge su tėveliais 1945 metais iškeliavo į Vokietiją ir apsigyveno Gross Hesepe lietuvių stovykloje. Pradžios mokslą pradėjo Diepholzo stovykloje, kur tėvas Henrikas Stasas buvo pradžios mokyklos vedėjas, o motina Stefanija Stasienė tos mokyklos mokytoja. 1950 m. su tėvais Ingrida atvyko į JAV, į Pitsburgą. Čia toliau mokėsi Esplano katalikų parapijos mokykloje.

Ingrida buvo šeimoje vyriausia iš keturių dukterų. Clevelande baigė Villa Angela gimnaziją 1958 m. Jau lankydama gimnaziją įsijungė ir aktyviai reiškėsi įvairiose lietuvių ir šio krašto organizacijose. Buvo aktyvi skautė, ateitininkė. Baigė Vysk. Motiejaus Valančiaus lituanistinę mokyklą ir Aukštesniuosius lituanistikos kursus. Paskui pati mokė Vysk. Valančiaus ir Šv. Kazimiero parap. lit. mokykloje. Vadovavo tautinių šokių grupei. Buvo "Grandinėlės" tautinių šokių grupės šokėja ir pranešėja. Vėliau — Čiurlionio ansamblio dalyvė ir pranešėja. Vaidino V. Braziulio teatro grupėje. Bendradarbiauja lietuviškoje spaudoje: "Drauge", "Dirvoje", "Skautų Aide", "Ateityje", "Laiškai Lietuviams" ir kt. Už rašinius yra laimėjusi premijų. 1958 m. buvo viena iš redaktorių "Dirvos" jaunimo skyriaus "Jaunimo Balsas".

Būdama studentė Ingrida aktyviai reiškėsi Studentų sąjungos veikloje. Dešimtį metų drauge su sesele M. Paule vadovavo mergaičių stovykloms Dainavoje. Dvejus metus buvo komendantė moksleivių ateitininkų stovyklose, taip pat Dainavoje. Keletą metų ruošė ir režisavo programas Dainavos stovyklų metinėm šventėm. Ji ne tik gera organizacinė darbininkė, bet ir puiki kalbėtoja įvairiom temom stovyklose ir minėjimuose.

1962 m. Ingrida baigė Ursuline kolegiją, įsigydama bakalauro laipsnį iš chemijos ir matematikos. Toje srityje gilino studijas Western Reserve universitete, Clevelande. Dirbo Republic Steel Research Center, eidama atsakingas pareigas. Yra taip pat baigusi įvairius Komunikacijos kursus. Dalyvavo "Dialogue House Intensive Journal Workshop" su Dr. Ira Progoff.

Lietuvių Bendruomenėje Ingrida Bublienė aktyviai reiškiasi jau nuo 1958 metų. Šiuo metu dirba LB Clevelando apylinkės valdyboje. Aštuoneris metus dalyvavo Clevelando Alto skyriaus veikloje. Priklauso "Giedros" korporacijai, Lietuvių Fronto Bičiuliams, skautų Židiniui ir yra Lietuvių Inžinierių ir Architektų sąjungos narė.

Ji taip pat aktyvi Clevelando Tautybių Centro narė. Penkeris metus pirmininkavo centro moterų komitetui. Nuo 1970 m. dalyvauja patikėtinių taryboje "The Visiting Nurse Association". Yra narė diocezijos Interreligious Council bei miesto Restoration Society. Aktyvi Clevelando Raudonojo Kryžiaus Relations Committee narė.

1964 m. išrinkta Clevelando Kultūrinių darželių karaliene. 1963 m. laimėjo The Outstanding Citizen of the Year Award Clevelande. 1981 m. Cleveland Magazine Ingridą Bublienę išrinko kaip vieną iš įdomiausių asmenų Clevelande. Praėjusių metų rudenį ji pradėjo vadovauti antrajai JAV LB Kultūros tarybos kadencijai. Šiais metais vadovauja II-jų Pasaulio Lietuvių Dienų Kultūriniams renginiams Chicagoje.

1981 m. ji atidarė "IB Consulting Inc."

Ingrida (Stasaitė) ir Romualdas Bubliai vestuvių dieną — 1965 m. birželio 12 d.

Ingrida [Stasas] and Romualdas Bublys on their wedding day, June 12, 1965.

Ingridos ir Romualdo Bublių šeima 1983 metų sausio 23 d.

Iš kairės: duktė Vilija, tėvas Romualdas, dukros — Rama, Gaja ir Aida, sūnus Tauras, mama Ingrida.

Ingrida and Romualdas Bublys and their family, January 23, 1983. From left: daughter Vilija; Romualdas; daughters Rama, Gaja, and Aida; son Tauras; Ingrida.

Ingrida Stasaitė (vėliau Bublienė) Pirmos Komunijos dieną.

Ingrida [Stasas] on her First Communion day.

Ingrida Stasaitė (dešinėje) su sesute Terese ir tėveliu Henriku Stasu.

Ingrida Stasas [on the right] with her sister Terese and father Henrikas.

Foto V. Pliodzinskas

įstaigą. Dirba kaip konsultantė Jarome Schmelzer and Associates Public Relations and Advertising firmoje.

1965 m. sukūrė su inžinierium Romualdu Bubliu gražią lietuvišką šeima ir augina 5 vaikus: Taurą, Vąją, Ramą, Aidą ir Gają kurie taip pat aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje.

Tad vargu ar rasime kitą tokią lietuvę moterį, kurios pečius slėgtų toks didelis ir įvairios veiklos darbų krūvis. Tačiau Ingrida Bublienė darbo nebijo, pareigas visur atlieka sąžiningai ir gerai. Tad susipažinę su ja asmeniškai ir pasižvalgę jos veiklos pasaulyje, pokalbyje konkrečiai nukrypsime į LB Kultūros tarybos veiklos plotus, kuriuose ji su tokiu ryžtu ir taip nuoširdžiai dirba.

—Gėrimės Jūsų, ponia Pirmininkę, našia lietuviška veikla. Sakykite, kas paskatino Jus į tą veiklą jungtis ir kada?

— Nors maža palikau gimtąjį kraštą, tačiau tėvynės meilę išsivežiau drauge, kurią vėliau sustiprino tėvai. Namuose vyravo gimtoji kalba ir buvo puoselėjamos lietuviškos tradicijos. Šalia namų lietuviškos aplinkos, daug padėjo lietuviškos organizacijos ir lituanistinės mokyklos bei stovyklos. Sakyčiau, nuo mažų ir jaunų dienų reiškiausi lietuviškame veikime. Atsimenu, kai tik atvykau į Ameriką, deklamavau eilėraščius lietuvių radijo programoje, Pitsburge. Ir mano mama skatino mane jungtis į lietuvišką darbą. Didesni tautinių šokių ir dainos vienetai, kaip "Grandinėlė" ir Čiurlionio ansamblis suteikė progos reikštis viešai scenoje kaip pranešėja. Taigi pati aplinka, nuoširdus paskatinimas ir nuvedė mane lietuviškos veiklos keliu.

— Jūs, atrodo, visa siela atsidavusi Lietuvių Bendruomenės veiklai. Kokiu būdu į ją įsijungėte?

Jau 1958 m. buvau išrinkta į Clevelando LB Apylinkės valdybą. Darbas patiko. Su ja nebesiskyriau ir joje užaugau. Daug įtakos turėjo a.a. Stasys Barzdukas, kuris Bendruomenei buvo atsidavęs visomis jėgomis, kuris labai mylėjo jaunimą ir norėjo matyti mūsų jaunąją kartą aktyviais Bendruomenės nariais.Tad jaučiu pareigą, kiek sąlygos leidžia, ne tik žodžiais, bet ir darbu prie LB veiklos prisidėti.

— Jau trejus metus energingai vadovavote JAV LB Kultūros tarybai. Tad gerai pažinote išeivijos lietuvių kultūros gyvenimą. Kas jums talkino šiame sunkiame darbe ir gal galėtumėte ką daugiau pasakyti iš tų metų veiklos?

— Krašto valdybos pirmininko Vytauto Kutkaus pakviesta ir LB Tarybos patvirtinta 9-tos Kultūros tarybos darbą pradėjau pilnai suprasdama, kad tai, kas paveldėta ar sukurta mūsų tautinės kultūros, turi išlikti ir tarnauti mūsų tautinei gyvybei išeivijoje išlaikyti. Mūsų kultūros pažanga ir skatinimu, supratau, kad pirmoje eilėje turėtų rūpintis Kultūros taryba. Tokiem svarbiems uždaviniams ir buvo sudaryta Kultūros taryba iš šių asmenų: Viktoras Mariūnas, Rita Balytė, Juozas Stempužis, prof. muzikas Andrius Kuprevičius, dr. Augustinas Idzelis, dail. Nijolė Palubinskienė, Jurgis Malskis, Algis Rukšėnas ir dr. Jonas Cadzow.

Kultūros taryba savo veikloje siekė, kad mūsų kūrėjų darbai neliktų vien tik archy-

Ingrida Bublienė Čiurlionio ansamblio pranešėja 1966 m. New Yorke.

Ingrida Bublys, announcer for the Ciurlionis Ensemble, in New York, 1966.

Ingrida Bublienė pokalbyje su Jerome Schmelzer, Advertising firmos "Jerome Schmelzer and Associates" savininku darbo reikalais. Toje firmoje I. Bublienė šiuo metu dirba.

Ingrida Bublys confers with her current associate Jerome Schmelzer of the advertising firm Jerome Schmelzer and Associates.

viniai, bet tarnautų išeivijos poreikiams ir ateinančioms kartoms. Todėl nuo pat mūsų veiklos pradžios stengėmės mūsų kūrėjus globoti ir jų kūrybą atitinkamai atžymėti, kad ji pasiektų platesnes mases. Tam tikslui buvo sušaukta pirmoji LB apygardų ir apylinkių kultūros darbuotojų konferencija, kuri įvyko 1980 m. lapkričio 22-23 dienomis Clevedande. Konferencijos metu buvo pasidalinta patirtimi ir nuomonėmis iš kultūrinės veiklos apygardose ir apylinkėse. Buvo išklausyta įvairių sugestijų ir patarimų kultūrinei veiklai organizuoti, pajvairinti ir pagyvinti bei šalinti sutinkamas kliūtis. Konferencijos šūkis buvo: *Kultūra — Tautos gyvybės apraiška.* Rašytojui Anatolijui Kairiui pirmininkaujant, suorganizavome 5-tą Teatro festivalį. Įsteigėme kasmetinę Literatūros premiją, Lietuvių Rašytojų draugijai pritariant. Taip pat įsteigėm ir tardiciją — Premijų šventę. Pirmoji tokia šventė įvyko 1982 m. balandžio mėn. 18 d. Clevelande. Tarybos dėmesys siekė ir kultūrinės paskirties periodiką: Aidams, Draugo kultūriniam priedui, Metmenims, Lituanus ir kt. už specialias laidas, minint įvairias sukaktis, buvo skirtos piniginės premijos iš Kultūros tarybai skirtų Lietuvių Fondo susidijų.

Išleidom knygą "Dabartinė lietuvių kalbos rašyba". Radijos programom paruošėm įvairių juostų. Tvarkome Jono Stonio archyvą. Esame paskatinę ir parėmę įvairių knygų leidimą. Organizavome ir skelbėme spaudos mėnesius. Sudarėme sąlygas mažesnėm kolonijom atsikviesti menininkus, rašytojus ir t. t. Surengėm jaunų muzikų konkursą. Ruošiame kultūrininkų, meninkų ir meninių vienetų vardyną. Organizavome didesnėse LB apylinkėse bandomąjį projektą jauniems spaudos bendradarbiams ugdyti. Ištiesėme talkos ranką Enciklopedijos leidėjui leidžiant papildomą tomą. Ruošiame knygą apie Lietuvą anglų kalba.

Vienu žodžiu Kultūros tarybos darbo laukas platus, tad stengiamės kiek galint jį savo darbais užpildyti.

— *Ar Kultūros taryboje įvyko pasikeitimų šios kadencijos metu?*

— Turiu tik pasidžiaugti visais tarybos nariais, kurie su entuziazmu ir pasišventimu su manim drauge dirbo. Šios Tarybos kandencijoje buvo tik dviejų asmenų pasikeitimai. Į naują Tarybą įėjo Rūta Giedraitytė ir Vincas Akelaitis, vietoje Ritos Balytės ir Jurgio Malskio.

— *Minėjote apie Kultūros tarybos skiriamas premijas. Koks gi iš tikrųjų premijų skyrimo tikslas?*

— Premijas skirdami esame pasidarę labai populiarūs. Gaila, kad tai tik maža dalis mūsų darbų. Tačiau esame plačiai išgarsinę septynių kūrybinių sričių Kultūros tarybos premijas. Juk premijos kultūros ir mokslo srityse populiarios visame pasaulyje. Tad jos turi savo tikslą ir vertę ir pas mus. Mūsų pavasarinė Premijų šventė šiemet bus trečioji ir liks gražiu pavasariniu kultūros vainiku.

— *Įdomu iš kokių šaltinių gaunate gana daug reikalingų lėšų plačiai kultūrinei veiklai remti?*

— Kultūros taryba negalėtų atlikti nė pusės savo darbo be Lietuvių Fondo paramos. Buvome laimingi, kad savo darbams

JAV LB Kultūros taryba 1980-1983 m.
Iš kairės: Viktoras Mariūnas, vicep., Rita Balytė, sekr., Juozas Stempužis, radijo reikalų ved., prof. Andrius Kuprevičius, narys muzikos reik., Ingrida Bublienė, pirmininkė, dr. Augustinas Idzelis, mokslo institucijų reikalam, dail. Nijolė Palubinskienė, meno sričiai, Algis Rukšėnas, žurnalistas, dr. Jonas Codzow, archyvams, nuotraukoje trūksta ižd. Jurgio Malskio.
Foto Jono Garlos

The Cultural Council of the Lithuanian Community of America, 1980-83. From left: Victoras Mariunas, vice president; Rita Balys, secretary; Juozas Stempuzis, director of radio programming; Professor Andrius Kuprevicius, music consultant; Ingrida Bublys, president; Dr. Augustinas Idzelis, academic consultant; artist Nijole Palubinskas, art consultant; journalist Algis Ruksenas; archivist Dr. Jonas Codzow. Missing is treasurer Jurgis Malskis.

Tarp Bendruomenės veikėjų. Iš kairės V. Kutkus, S. Barzdukas (miręs), I. Bublienė; stovi — V. Mariūnas, V. Kamantas ir J. Malskis. Foto V. Bacevičius

A gathering of community leaders. From left: V. Kutkus, S. Barzdukas [deceased], I. Bublys. Standing: V. Mariunas, V. Kamantas and J. Malskis.

bei planams vykdyti sulaukėme moralinės ir piniginės paramos ne vien tik iš Lietuvių Fondo, bet taip pat ir iš JAV LB Krašto valdybos. Tad šia proga nuoširdžiai dėkoju Lietuvių Fondui ir tikiu, kad jų parama laimins ir šios mūsų kadencijos darbus.

— Jums tenka taip pat vadovauti II-sios Pasaulio Lietuvių Dienų kultūriniams renginiams. Sakykite, kaip sekasi šie, taip pat dideli ir sunkūs darbai?

— Kultūrinių renginių komitetą sudariau Chicagoje iš įvairių sričių kultūrininkų ir visuomenininkų, viso iš 16 asmenų.

Į Komitetą taip pat įeina ir Kanados Kultūros tarybos pirmininkas. Kiekvienam renginiui vadovauja pirmininkas ir jo sudarytas komitetas. PL Dienų metu iš viso bus 13 renginių: įvairios parodos, literatūros vakaras, filmų vakaras, teatras, dainų vakaras. Visus renginius vainikuos I Lituani (Lietuviai) operos pastatymas Chicagos Auditorium Theatre. Tikiuos, kad į PLD suvažiavę lietuviai iš įvairių kraštų turės progos mūsų kultūriniais renginiais pasidžiaugti. Bendrai paėmus, darbų eiga esu patenkinta ir tikiu, kad šiuos įsipareigojimus atliksime gerai.

— Gal mestumėt keletą užuominų apie Kultūros tarybos ateities darbus?

— Tikiuos, kad naujosios kadencijos taryba pirmoje eilėje atliks neužbaigtus darbus ir kiek jėgos leis ir toliau puoselėsime ir skatinsime kultūrinę veiklą. Ieškosime kūrėjams auditorijų ir organizuosime darbus, kurie su šia diena nesibaigtų, bet paliktų ir ateinančioms kartoms. Ruošiamės šeštajam teatro festivaliui, kuriam ir vėl sutiko vadovauti rašytojas Anatolijus Kairys. Tikimės, kad neužilgo pasirodys anglų kalba leidinys apie Lietuvą. Stengsimės dar glaudesnius ryšius užmegsti su kultūrininkais, bendradarbiausime su įvairiom kultūrinėm institucijom. Šiems visiems užmojams tikimės sulaukti iš mūsų visuomenės paskatinančio žodžio bei moralinės ir piniginės paramos.

— Didelę savo gyvenimo dalį praleidžiate visuomeninėje veikloje. Įdomu, kaip visa tai suderinate su gausiais ir šeimos rūpesčiais?

— Atvirai turiu prisipažinti, kad mūsų visa šeima yra įsijungusi į visokeriopą lietuvišką veiklą. Lietuviškos organizacijos mūsų šeimoje yra dalis ir mūsų kasdieninio gyvenimo. Kada taip sutartinai dirbame, šeimoje nėra jokių problemų.

Šiais žodžiais pokalbį baigė JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė Ingrida Bublienė. Už malonų ir išsamų pokalbį jai nuširdžiai dėkojame ir linkime sėkmės.

VERTINGOS DOVANOS

Vestuvių, sukaktuvių, vardadienių, gimtadienių ar kitomis progomis—

tai lietuviški tautiniai audiniai, kaklaraiščiai, juostos, takeliai, pagalvėlės, rankšluoščiai ir staltiesės

Grašių dovanų duoti yra

ir autentiškos koplytėlės, lietuviškos lėlės, ar liet. plokštelės bei knygos
Didelis dovanų pasirinkimas yra

LIETUVIAI AMERIKOS VAKARUOSE ADM-JE

4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029
Tel. 664-2919

II Pasaulio Lietuvių Dienų kultūrinių renginių komitetas Chicagoje.

Iš kairės: Dalė Gotceitienė, Ingrida Bublienė, pirm., Vanda Aleknienė, Marija Smilgaitė, Aldona Veselkienė, Juozas Kapačinskas, Bronius Kviklys, Algis Janušas, Algimantas Kezys, SJ, dr. Jonas Račkauskas, Nuotraukoje trūksta: St. Balzeko, V. Radžiaus, J. Simonavičiaus, dr. V. Damušio, Birutės Jontaitės.

The Organizing Committee for cultural presentations at the World Lithuanian Days in Chicago. From left: Dale Gotceitis, Ingrida Bublys, president; Vanda Alekna, Marija Smilga, Aldona Veselskis, Juozas Kapacinskas, Bronius Kviklys, Algis Janusas, Rev. Algimantas Kezys, S.J.; Dr. Jonas Rackauskas. Not shown are St. Balzekas, V. Radzius, J. Simonavicius, Dr. V. Damusis, Birute Jontas.

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Sąmokslas

Pasilikusi kambaryje viena, Stasė lengvai žaidė su taure rankoje ir vis negalėjo atsikratyti keistai slegiančio jausmo. Girdėjo Danos batukų kaukšėjimą laiptais šalia sunkių Zigmo žingsnių, paskui tas pats garsas sklido dar kurį laiką jiedviem einant baseino pakraščiu pro eilę vienodų gyvenviečių durų. Be abejonės, šią gražią dieną gyventojai turbūt laisvai tysojo saulės kėdėse, užmesdami akį į retus praeivius. Ši vidutinio gerumo butų grupė daugumoje glaudė suaugusius, — vaikai čia buvo nepageidaujami, todėl ir į mėlyną vandenį retai girdėjai linksmą pliaukštelėjimą.

Stasė buvo neseniai atsikėlusi į šią auksinę apdainuotą pakrantę ir spėjusi jau neblogai įsikurti, nors draugai, pasirodė, čia buvo nelengvai įsigijami. Todėl nuoširdžiai džiaugėsi radusi seną klasės draugę Daną, su kuria iš naujo susidraugavo. Abi buvo pusėtinai vienišos, nežiūrint Danos amžino draugo Zigmo. Štai ir dabar jis buvo maloniai palydėtas iki automobilio, be abejonės švelniai pabučiuotas į skruostą ir perspėtas "būti atsargiu".

Po ilgokai užtrukusios pauzos Dana vėl pasirodė duryse ir atsiprašančiai skubėjo vynu pripildyti abu stiklus. Zigmui išėjus, kambaryje liko savotiška tuštuma, nes abi draugės kurį laika skendo savo pasauliuose. Pagaliau Stasė ryžtingai išrėžė savo mintį:

— Brangi Dana, aišku, gali man tuoj atsakyti, kad kišuosi ne į savo reikalus, bet gal draugai tam ir yra, kad išsikalbėtų rūpimais klausimais. Ar galiu būti atvira?

— Be abejo, kitaip aš ir nenorėčiau. Kodėl tokia rimta įžanga?

— Aš apie Zigmą. Kiek laiko judu draugaujate?

— O, bus jau daugiau kaip dveji metai. Kodėl?

— O kiek tau dabar metų?

— Turėtum žinoti, nes mudvi beveik vienmetės.

— Tai tiesa, taigi trisdešimt aštuoneri. Ar nejauti, kurlink suku savo apklausėjimą?

Dana nusijuokė sąmokslininkės juoku.

— Aišku: kur veda mano draugystė su Zigmu, arba kodėl mes gaišiname laiką, arba dar kas nors panašaus...

— Matai, kaip gerai, kai nereikia ilgų įvadų. Taigi, kaip ten yra su tavim ir Zigmu?

Danos veidas kiek surimtėjo, ir ji susimąsčiusi padėjo savo stiklą ant stalo.

— Atvirai kalbant, nežinau. Susidraugavom labai palengva, iš pradžių tik pašokdavom, pakalbėdavom kur pobūviuose, paskui pradėjome drauge išeiti į parengimus, aš ėmiau ruošti mažas jaukias vakarienes, kurios užsitęsdavo vis ilgiau. Dabar seniai nei jis, nei aš su niekuo kitu nebedraugaujame, esame sena pora.

— Ir jis vis nieko?..

— Nepasakyčiau. Bet, žinai, Zigmas yra senas viengungis, jam sunku apsispręsti. Porą kartų pradėjau kalbą, tai jis lyg ir susinervino, prašė manęs reikalo neskubinti, jis norįs būti visai tikra, kad sugyvensime...

— O laikas vis bėgo... Ką gi, patogu — turi draugę, geras vakarienes, o pareigų jokių!

— Taip nesakyk, kai man sugedo šildymas...

— Jis, aišku, paskambino namo šeimininkui.

— Maždaug. Tačiau neišmanau, ar verta jį prievartauti. Su našliais, sako, esą lengviau.

— Bet pralaimit abu. Senatvė ne už kalnų, reikia turėti planus. Pati esi dar graži moteriškė, negi taip ir nusileisi užkietėjusiam viengungiui? Ar tu jį myli?

— Kaipgi. Kitaip ir neįsivaizduoju.

— Tai turime imtis iniciatyvos!

— Bet kaip, aš nenoriu pasirodyti agresyvi, nes tokia iš tiesų nesu.

— Kas to nežino... Bet aš irgi turiu galvą, ką nors sugalvosiu. Suvyniosime vyrą, kad nė nepajus!

— Kad gal taip nereikėtų... Gal laikui bėgant...

— Laikui bėgant tik pražilsime. Ne, brangioji, aš maždaug jau numatau veiksmo eigą. Tik tu nesipriešink, o aš tau nieko nesakysiu, kol nesudariau plano. Taip, taip, jau turiu siūlo galą! — visa nušvitus pašoko Stasė. — Prie darbo, prie darbo, Danute!

Dana nustebus sekė pasikeitusią draugę pilna ir vilties, ir baimės.

— Argi man nieko negalima žinoti?

— Vėliau, jei viskas seksis, viską pasakysiu. Bet pirmiausia turiu įsitikinti, ar turiu bendrininką.

— Ar mane?

— Ne, ne tave, —šelmiškai šyptelėjo draugė. — Iki pasimatymo!

★ ★ ★

Stasė mėgdavo intrygas. Kadaise, dar mokyklos suole, slapta perskaitydavo visokio plauko romanus, kurie ilgai likdavo jos vaizduotėje. Jos gyvenime, tačiau, intrygų nebuvo. Labai anksti likusi našle, išsiaugino ir išleido į mokslą dukterį, palaimino jos sutuoktuves su mielu tautiečiu, o dabar likusi viena ir pilna energijos nutarė suteikti ir savo tykiam gyvenimui šiek tiek daugiau blizgesio. Kadangi riteriai ant balto žirgo vis kažkaip prajodavo pro šalį, jai parūpo patvarkyti bent bespalvį draugės Danos gyvenimą. Pasirodo, seni romanai neveltui buvo taip godžiai skaitomi, netyčia užkliuvusi drąsi mintis tuojau buvo vystoma į, kaip jai atrodė, visai pakenčiamą atomazgą. Pavyks, ar nepavyks — tai ją daugiau domino net ir už planuojamą Danos laimę.

Skubiai susiieškojusi neseniai užsirašytą telefono numerį, ji jau karštligiškai suko skaitmenis ir mintyse dėstė galimai įtikinamesnius žodžius. Telefono ragelyje pasigirdo vyriškas balsas. Puiku, Vacys buvo namie.

— Vaceli, čia Stasė. Matai, kaip greitai atskambinu, o tikriausia manei, kad tave pamiršiu! — čiauškėjo laiminga. — Turiu didelį prašymą, bet negaliu jo sakyti telefonu. Ar turi valandėlę laiko?

Turiu, kaip neturėsiu, juk šiandien sekmadienis.

— Tai nusileisk žemyn, ir susitiksim už pusvalandžio tavo viešbutyje prie kokteilių. Gerai?

— Kaip gi kitaip. Ar kas atsitiko?

— Ne, ne, bet tu man labai reikalingas. Sutinki?

Už pusvalandžio.

Vos pakabinus ragelį, Stasė jau vėl suko draugės Danos numerį.

— Danute, čia Stasė.Turiu tau tik vieną klausimą: kada pas tave ateis Zigmas?

— Vakarienei, apie septintą.

— Puiku. Paskambinsiu tau vėliau ir siu smulkius nurodymus, o dabar nieko duosiu smulkių nurodymų, o dabar nieko neklausinėk.

— Dėl Dievo, Stasele, ką tu dabar sugalvojai?

— Viskas paaiškės už valandėlės. Laikykis.

— Ar ne mūsų krašto saulė tave kiek sumaišė?

—Nukelta į 10 pusl.

Rūta Kleva Vidžiūnienė, kurios novelę spausdiname šiame puslapyje, literatūros mėgėjų dėmesį atkreipė laimėdama keletą konkursų. Pernai ji laimėjo Lietuvių Rašytojų draugijos Barono vardo novelės konkursą už novelę "Be jokios abejonės".

Su įdomia beletristika ir gerai parašytais straipsniais įvairiais klausimais ji bendradarbiauja eilėje JAV laikraščių ir žurnalų. Netrukus Lietuviškos Knygos Klubas išleidžia jos beletristikos pirmąją knygą.

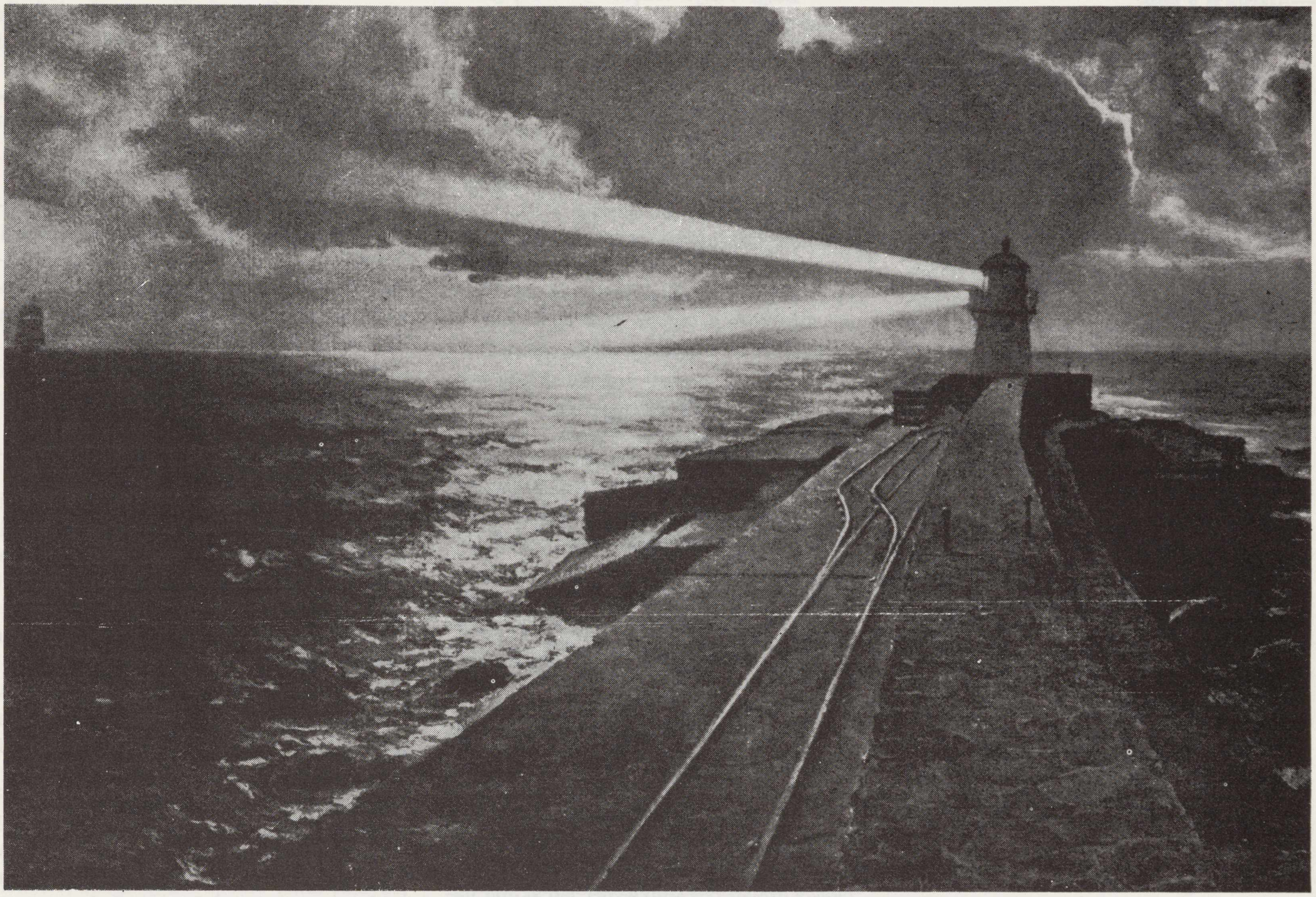

Klaipėdos švyturys audros metu. Vaizdas iš Lietuvos laisvės metų. *Beacon of Klaipeda sea shore on a stormy day in pre-war Lithuania.*

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

Švyturys stovi

Klaja-pėda, Memel — ją visaip vadino,,
O ji buvo mūsų maža Lietuva!
Vytautas, kryžiuočiams derantis Salyne,
Savo šventą teisę prieš pasaulį gynė:
Prūsai - mano žemė, kaip širdis, sava!

Čia, kur Donelaitis mokė savo būrus,
Pirmą Katekizmą rašė čia Mažvydas,
Lietuvninkų himną Sauerveinas kūrė —
Ne kitur, o Prūsuos ir AUŠRA nusvido!

Knygnešiai kuprinėm, pro sargybų akį,
Knygas namo nešė nesaugiais keliais —
Jų nevienas žuvo Sibiran patekęs,
Bet kalba gimtoji plito spinduliais...

Kai rinktiniai vyrai, paslapčia sukilę,
Nusikratė nacių ilgų metų naštą —
Mūs laivai, sukorę daugel marių mylių,
Vandenynais plaukė į pasaulio kraštą!

Feniksu pakilo šis Pajūrio krantas:
Suskambėjo žodis, muzika, daina...
Patriarko Jankaus kiek laužų kūrenta,
Kad Rambyne šviestų Joninių diena!

Gaigalaitis, Brakas, Gelžinis ir Gailiai...
Nulenkime galvas prieš tuos, kurie kovės -
Dešimtį ir šimtą minim mes su meile.
Istorijos knygoj Švyturiu jie stovi!

— — — — — — —

Pasaulūnų pūstas pavergėjų vėjas,
Nelemtai užtrenkęs Vakaruosna langą...
O tačiau lietuvis nenustos tikėjęs,
Kad ir vėl jis sveikins Klaipėdužės bangą!

1983 sausio 3.

—Atkelta iš 8 pusl.

— Galbūt, iš tiesų esu labai sujaudinta. Bet kelio atgal nebėra, todėl eisime pirmyn.

Pirmyn kur?

Pamatysi.

★ ★ ★

Viešbučio prieblandoje kapitonas Vacys jau laukė savo mėgiamos pusseserės. Drauge jiedu augo mažame Lietuvos miestelyje, atšoko viens kito vestuves, bet vėliau gyvenimas nunešė skirtingomis kryptimis: Stasę į Ameriką, iš kur rašė jam apie savo vargus ir ankstyvą našlystę, jį — į Venecuelą, kur išsitarnavo gerą posta jūros pajėgų ministerijoje ir buvo nuolat siuntinėjamas į visas šalis vadžios reikalais. Dažnoje vietoje susirasdavo lietuvišką centrelį, aplankydavo net kelis mokslo ar kariuomenės laikų draugus, o kai aną kartą čia atsitiktinai rado savo neseniai atsikėlusią Stasę, smagiai pasisvečiavo saviškių tarpe jos dukters šeimoje. Dabar gi vėl buvo atsiųstas dešimčiai dienų, tai paskambino ir žadėjo aplankyti nugriebęs kokį laivesnį vakarą. Tačiau staigus Stasės telefonas sukėlė nerimą, ar visgi nebuvo kas blogo atsitikę.

Prisiartinančios pusseserės šypsena nuramino baimę, ir Vacys kariškai išsitempė pasisveikinti.

— Džiaugiuosi tokiu netikėtu pasimatymu, Stasele, bet tu visad mėgai būti pilna paslapčių! — juokavo sodindamas ją prie nuošalaus stalelio. — Kas gi įvyko šį kartą?

— Vacy, turi man padėti, reikalas liečia Daną. Juk ją atsimeni iš gimnazijos, buvai susitikęs prie bažnyčios praėjusį kartą, — ėjo prie reikalo Stasė.

—Aišku, atsimenu. Buvo tada viena iš gražiausių tavo draugių, o ir dabar puikiai atrodo. Koks reikalas?

— Fantazijos stoka, visiška fantazijos stoka, Vacy! To, ko mudviem niekada netrūko, net žaidžiant su kaimynų vaikais policininkus ir vagis.

— Tas tai teisybė.

—Tai dabar gerai klausyk mano plano, nes laiko turime nedaug.

— Kas aš būsiu šį kartą, policininkas ar vagis?

— Greičiau vagis...

— Aha, darosi įdomu!

★ ★ ★

Šeštą valandą Stasė vėl sėdėjo Danos kambarėlyje ir skubiai dėstė planą. Dana čia raudo, čia balo, bet įdėmiai klausėsi, nors širdyje niekaip negalėjo sutikti su tuo, kad ši graži pasakaitė ją nors kiek liestų.

— Betgi Vacys vedęs... — bejėgiškai priešinosi mergina.

— Zigmas to nežino. Jis gi jo niekada nėra matęs.

— Matęs tai yra aną sykį, kai pasirodė prie bažnyčios pilnoje kapitono uniformoje... Aš pati jam rodžiau ir sakiau, kad tai senas draugas iš mūsų jaunystės dienų.

— Juo geriau, juo geriau!

— Ką aš turėsiu kalbėti?

— Kuo mažiau, tuo geriau. Tik nuduok, kad esi visai nekaltai susitikusi su Vaciu per tuos kelis jo vizitus. Kad esi su juo vakarieniavusi.

— Kur?

— Jo viešbutyje.

— Dievuliau...

— Nebijok, Zigmas turi bent kiek tikėti tavo charakteriu. Juk senas draugas, nemokėjai atsisakyti. O kai liksit dviese, tai tada jau viskas tavo rankose, brangioji. Tikiuosi, neprarasi žado...

— Tu būsi čia?

— Tik pradžioje, nes aš turiu duoti Vaciui ženklą ir prižiūrėti situaciją, bet paskui aš išeisiu. O gal ir liksiu, pažiūrėsim.

Dana staiga krūptelėjo.

— Tai Zigmo žingsniai... Laiptuose, aš atpažįstu... Dievuliau...

— Laikykis, Dana, predadam spektaklį!

Įėjęs Zigmas kiek nustebo vis dar radęs čia Stasę, bet ši atsiprašančiai jau bandė jį nuraminti.

— Turėjau reikaliuką, bet jau skubu namo, netrukdysiu, Zigmai, judviejų jaukios vakarienės.

— Miela Stase, jūs visiškai netrukdote, mums bus vienas malonumas, — teisinosi Zigmas, — čia mudviejų kaip ir tradicija sekmadieniais, štai, aš ir pyragą atnešiau,— skubėjo atiduoti ryšulėlį Danai.

— Ne, ne, juk jau vakaras, prabuvau visą dieną! — ir Stasė, priėjusi prie lango, kiek praskleidė užuolaidą. — Gražus vakaras, kaip paprastai.

— Tai bent vyno stiklą su mumis, juk dar yra likę, Danute, ar ne?

— Aš tuojau... Stiklai čia pat, tu žinai kur, Zigmai.

Staiga pasigirdo beldimas į duris.

— Aš pažiūrėsiu už tave, Dana. Kas gi čia taip vėlai?

Duryse stovėjo gražus, kiek žilstelėjęs ponas kariškio uniformoje su rožių puokšte rankose.

Minutę buvo visiška tyla, bet kariškis greit atsipeikėjo:

— O, atleiskite, nesitikėjau čia esant svečių, ir tavęs, Stasele. Panele Danute, atleiskit senam bičiuliui...

Stasė maloniai suėmė Vacį už alkūnės ir nukreipė į Zigmą.

— Ponas Zigmai, koks netikėtumas! Tai mano pusbrolis Vacys iš Venecuelos, jis dažnai čia būna valdžios reikalais. Kaip malonu, Vacy, štai susipažink su Danos ir mano draugu Zigmu. Danute, ar nekvieti svečio vidun?

Vacys nejaukiai mėtė gėles iš vienos rankos į antrą ir laukiančiai žiūrėjo į Daną, bet ši vos galėjo ištarti žodį.

— Sveikas, Vacy... tikra staigmena.

— Suprantu. Turiu dar kartą visų atsiprašyti už įsiveržimą, bet noriu pasiaiškinti. Danute, aš turėjau, aišku, pirmiau pasiskambinti, bet, žinai, kelionėje... Būk gerutė, priimk gėles, su kuriomis norėjau tau tiek daug pasakyti.

Danutė nedrąsiai paėmė gėles, kaltai mesdama žvilgsnį į Zigmąį kas neliko Vacio nepastebėta.

— Aš vėl atsiprašau, aš visai nežinojau... Stasė šoko gelbėti padėtį.

— Mielas brolau, nieko čia nepagadinai, Zigmas ir Dana labai seni draugai, bet ir Daną mėgai jau Lietuvoje. Kas gi čia blogo įvyko, ko visi taip sumišome? Zigmai, dar vieną stiklą vynui!

Zigmas pasisuko ieškoti stiklo, bet Dana jau laikė butelį ir stiklą rankoje.

— Kviečiu visus tostui į pakeleivio sveikatą, — atgavo kalbą Dana. — Esi labai mielas svečias, Vacy, nereikia jokių atsiprašinėjimų, Vakarienės užteks visiems.

— O, ačiū, tai jau tikrai būtų įsiveržimas, aš kaip tik tikėjausi panelę Daną vėl kviesti vakarienei į savo viešbutį, bet dabar ne taip išėjo, tai gal kitą kartą. O gal bent tu su manim, Stasele? — pasisuko į pusseserę.

— Gal taip bus ir geriausia, Danute?

— Bet...

— Panele Danute, ačiū už vyną ir gražų tostą, o vakarienę gal tikrai atidėkim kitam kartui, — ir galantiškai nusilenkė Vacys. — Malonu buvo susipažinti, malonu pasimatyti. Gal dar aš paskambinsiu išvažiuodamas, — vėl nusilenkimas, ir Vacys jau buvo prie durų.

— Likit sveikučiai, — pasiėmė rankinuką ir Stasė. — Aš juk visvien jau buvau beišeinanti.

★ ★ ★

Laikrodžio rodyklė nerangiai slinko per skaitmenis, lyg negalėdama apsispręsti. Stasės virtuvėlėje po skanios vakarienės patogiai kavą gurkšnojo Vacys ir Staselė, gi iškilmingas jo švarkas buvo seniai pakabintas su permestu tamsiai mėlynu jūreivišku kaklaraiščiu spintoje.

— Stasele, tau reikėjo būti teatro režisiere. Arba bent romanų autore... — juokavo Vacys, užsigerdamas konjaku.— Mano nuomone, viskas išėjo pagal tekstą, bet gal aš praskambėjau perdaug dramatiškai? Manoji Julytė turės gražaus juoko, kai pa-

pasakosiu namie visą istoriją, ji gi Daną, turbūt, atsimena iš gimnazijos.

— Tik kad mūsų istorijai dar vis trūksta galo! — rūpinosi Stasė. — Vėlus laikas, o Dana vis nepaskambina.

— Kažin, geras ar blogas tai ženklas? — šelmiškai išsišiepė Vacys.

— Kad tie kvailiai viengungiai tokie užsispyrę!

— Taip, jaunystėje buvo žymiai lengviau, — atsiduso Vacys, ilgesingai žiūrėdamas per didelį langą į tamsią naktį. — Gal jau man laikas namo, o tai kaimynai pagalvos visai ką kitą...

— Manau, kad tai tik pagerintų mano reputaciją, — ironiškai nutęsė Stasė. — O tai čia visi mano, kad manimi niekas nesidomi. Ką gi, iš tiesų juk taip ir yra.

— Atjos, atjos dar riteris ant... — pradėjo Vacys, bet gavo servetėle per ūsus. — Žinai, eisu namo, laikyk vigiliją pati viena, sesele.

Išlydėjusi Vacį, Stasė dar ilgokai trypinėjo apie telefoną, bet namuose buvo visiška tyla. Tik įpusėjus sekančiam rytui pagaliau pasigirdo lauktasis skambutis.

— Sakyk, pasakok! — šūktelėjo Stasė, išgirdusi Danos balsą.

— Kaip jūs tai ir padarėte? — virpančiu balsu prabilo draugė. — Vyrai tokie keisti, Stasele... Zigmas mane kad užsipuolė, kaip aš galėjau slapta turėti kitą vyriškį, kad užsipuolė... Aš tik tylėjau. Kai jis išsišėlo, staiga mane apėmė tokia ramybė, kad pati nesuprantu. Pasakiau jam viską, ką nešiojau širdyje ir ko net tau nebuvau sakiusi... Kad ir aš žmogus, noriu namų, noriu savo lizdo, kad neinu jaunyn. Kad jei po tiek laiko jam dar vis neaišku, ar jis mane myli, tai gal man laikas dairytis kitur.

— O jis, ką jis į tai?

— Dievuliau, sunku ir apsakyti. Visas piktumas praėjo, apsikabino mane, kaip vaiką ir apsiašarojo. Atsiprašė už savo nejautrumą, sakė, kad niekam manęs neatiduos, kad niekad neišeis iš šito buto negavęs mano atleidimo ir galutino žodžio.

— Ir?

Ir šią popietę einam pas kleboną... Tu nemanai, kad visgi buvo nedora taip viską suvaidinti, Stasele?

— Gal tu to šiandien paklausk pačio klebono... — sukukčiojo laiminga Stasė ir padėjo ragelį.

PRAŠOME ATNAUJINTI

"Lietuvių Dienas" 1983 metams.

Prenumeratos kaina $20.

(Kanadiškais doleriais $25)

4364 Sunset Bld., Los Angeles, CA 90029

Naujos knygos

Gyvenimas okupuotoje Lietuvoje

Tokiuo vardu Pasaulio Lietuvių Archyvas išleido Gintaro Tautvyčio knygą—studiją išsamiai nagrinėjančią gyvenimą okupuotoje Lietuvoje materialiniu ir dvasiniu atžvilgiu. Sutelkta nepaprastai daug medžiagos apie komunistų griaunančią ir žmogaus dvasią žlugdančią sistemą, apie mūsų nelaimingos tėvynės dabartinį gyvenimą.

Rankraštis gautas iš Lietuvos, taigi visa medžiaga yra autentiška ir nesiremia kokiais pasakojimais ar spėjimais. Autorius dėl žinomų priežasčių pasirašęs slapyvardžiu.

Gyvenimo pavyzdžiais, "tarybinės" oficialios spaudos ištraukomis, tabelėmis, skaičiais autorius operuoja, kalbėdamas tiek apie fatišką materialinę būklę, tiek apie komunistines penkmečių ir kitas iškilmingais momentais ir jų vadų pareikštas fantazijas. Laisvajame pasaulyje, demokratijoje, tokios studijos yra paprastas dalykas, tai rodytų tik pastangas padėti išeiti iš susidariusios krizės, opozicijos opiniją. Visai kas kita komunistinėj diktatūroj — ten tokias pastangas apskelbia santvarkos griovimu, šmeižtais ir tarnavimu buržuazijai. Už tokį darbą, jei surastų autorių, Sibiro "honoraras" užtikrintas.

Knyga suredaguota ir išleista pavyzdingai gerai, spaudos darbas atliktas rūpestingai. Spaudė V. Vijeikio spaustuvė, leidėjo adresas: 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Illinois, 90636, kietais viršeliais, daugiau kaip 200 psl., kaina 10 dol.

"Vom Adam der Europaer",

Tokiuo vardu mūsų puikus bičiulis Šveicarijoje ir vėl išleido brošiūrą apie lietuvius ir lietuvių kalba. veikalėlį jis dedikuoja "Mano brangiems Pabaltiečiams, kurie Tėvynėj jokios laisvės neturi, o laisvėje — Tėvynės."

Apie Pabaltijo likimą po II-jo pasaulinio karo prof. J. Eretas yra parašęs nemažai knygų ir brošiūrų, daugybę straipsnių vokiečių k. laikraščiuose ir žurnaluose.

Šioje knygelėje jis aiškina apie įdomią, gražią lietuvių kalbą, lygindamas ja su sanskrito, graikų, lotynų ir vokiečių kalbomis. Pasakoja apie Baltų tautas ir jų ("Užmirštųjų Baltų") likimą, kaip istorinę klaidą ir nelaimę. Ir iškelia klausimą: ar *neteisybė* užmirština? Gale apžvelgia Baltų, bet ypač Lietuvos, gyvavimą ir sutemas (1918-1968) 50-ties metų laikotarpy. *A. R.*

GAUTA PAMINĖTI

Br. Kviklys, Lietuvos Bažnyčios. Vilkaviškio vyskupija. Išleido Am. Lietuvių Bibliotekos leidykla, Chicago, Ill. Labai gausiai iliustruota, 485 did. formato psl. Kaina $23, persiuntimas $2.

Tai kapitalinis istorinio dokumentinio pobūdžio veikalas, vertas įsigyti kiekvienam susipratusiam lietuviui. Antras vyskupijų aprašymo tomas; pirmas buvo apie Telšių vyskupiją.

Lietuvos senovės paminklai, Marijaus Blyno parašyta ir Kęstučio Butkaus išleista. 262 psl., gausiai iliustruota, kaina $10.

Beragio ožio metai, Kazimiero Barėno romanas. Išleido "Ateitis". 1982 m. 560 psl. Kaina $12. Viršelio aplanką piešė dail. Danguolė Stončiūtė-Kuolienė.

Lithuanian Easter Eggs. Antano Tamošaičio piešiniai ir aprašymas anglų kalba. Albumo formato. Kaina $23 (persiuntimas $2).

Lietuviais norime ir būt. Vadovėlis lietuviškai nekalbantiems. Pareigė Danguolė Tamulionytė. Didelio formato, 392 psl., gausiai iliustruota. Kaina $20 (persiuntimas $2).

Visos šios knygos gaunamos LD knygyne, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Tel. (213) 664-2919.

"LIETUVIŲ DIENOSE" GAUNAMOS KNYGOS

☐ **RINKTINĖS MINTYS.** Sudarė kun. dr. J. Prunskis. Žymiųjų pasaulio žmonių—mokslininkų, menininkų, vadų, valstybininkų ir kt. pasakymai, aforizmai. Neišsemiamas turtas paskaitininkams. 326 psl.
Nominalinė kaina—$4

☐ **DAŽYTAS VUALIS.** Pasaulio garsaus rašytojo W. Sommerset Maugham romanas, pagal kurį susuktas filmas "Septintoji nuodėmė." Lietuvių kalbon vertė Stp. Zobarskas. Kaina $3.

☐ **MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS.** Parašė Vytė Nemunėlis; iliustravo spalvotais piešiniais V. Stančikaitė. Tai gražiausia ir labiausiai skaitoma knygutė vaikams.
Kaina $4.00

☐ **ŽAIŽARAS.** Pasaka mažiems, teisybė dideliems. Parašė Daumantas Čibas. Iliustravo A. Korsakaitė-Sutkuvienė.
Kaina $2.00

☐ **KETURKOJIS UGNIAGESYS.** Parašė D. Brazytė-Bindokienė. Iliustravo Zita Sodeikienė. Mažiesiems.
Kaina $2.00

☐ **VYSKUPAS IR VELNIAS.** Rašytojo Igno Šeiniaus pomirtinis naujų apysakų rinkinys. Apie 200 psl.
Kaina $3.00

Pridėkite persiuntimo kainą—$1.00

Profesorius

MYKOLAS BIRŽIŠKA

Vincas Trumpa

Iš visų minėjimų, kuriuose man teko per savo netrumpą amžių dalyvauti, didžiausią įspūdį padarė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 25-rių mirties metų minėjimas Vytauto Didžiojo universiteto Didžiojoje salėje Kaune.. Kaip šiandien prisimenu tuometinio to universiteto rektoriaus prof. Mykolo Romerio žodžius, kuriuos jis pasakė, pradėdamas tą minėjimą: "Lietuvos mokslas sveikina Lietuvos meną". Ir kaip tie žodžiai tiko Čiurlioniui, kaip Lietuvos meno iškiliausiam reprezentantui, ir prof. Romeriui, kaip Lietuvos mokslo atstovui. Tarp kita ko, prof. Mykolas Biržiška buvo vienas pirmųjų, kuris labai aukštai vertino Čiurlionio meną, dar jam gyvam esant, nors anuo metu daugelio jis buvo ignoruojamas ir net niekinamas, kaip nepakankamai lietuviškas ar patriotiškas.

Šiandieną, kai daug kas piktnaudžiauja ir meno ir mokslo vardu, malonu prisiminti prof. Mykolą Biržišką, kuriam mokslas netarnavo nei siauriems nacionalistiniams, nei ideologiniams tikslams, kuriam mokslas tarnavo tik vienam ir vieninteliam tikslui— tiesai. Tik toks mokslas gali būti rašomas didžiąja raide, tik prieš tokio mokslo išpažinėją galime ir privalome visi nulenkti savo galvas. Toks mokslininkas buvo prof. Mykolas Biržiška.

★ ☆ ★

Pirmą kartą susitikau su prof. M. Biržiška 1933 metais, taigi lygiai prieš 50 m., atvykęs iš Kėdainių į Kauną kaip tik tokio mokslo semtis Vytauto Didžiojo universitete. Man jau tada buvo žinoma, kad prof. M. Biržiška buvo Vasario 16 akto signataras, kad jis buvo daugelio studijų ir vadovėlių autorius ir ypač kad jis buvo nepailstantis kovotojas dėl Vilniaus, tos pačios skaudžiausios mūsų ano meto žaizdos. Gal dėl tų daugelio savo darbų jis man jau tada atrodė labai senas žmogus, nors jis tada tebuvo persiritęs vos tik per 50 metų. Be abejo, Biržišką sendino jo darbai, bet galbūt dar daugiau jį sendino nemaža ir jau žilsterėjusi jo barzda. O barzdas tada Lietuvoje tikrai nedaug kas tenešiojo. Prisimenu, prof. Leonas Karsavinas, kalbėdamas apie Fridrichą Barbarosą, arba kitą kokį viduramžių imperatorių ar karalių, sakydavo: geri buvo laikai, ir imperatoriai, ir karaliai, ir net popiežiai nešiodavo barzdas. O kas dabar Lietuvoje su barzda: Smetona, dvi Biržiškos ir aš. Matyt, ne taip seniai sulietuvėjęs profesorius trečiojo Biržiškos, matematiko Viktoro, kuris taip pat buvo barzdotas, dar nepažino.

Prof. M. Biržiška buvo plati ir šakota asmenybė. Jis ir Lietuvos kultūros bei literatūros istorikas, ir tautosakos tyrinėtojas, ir visuomenininkas - politikas, ir žurnalistas-redaktorius, ir senųjų raštų leidėjas, ir enciklopedininkas, ir akademikas profesorius, ir gimnazijos mokytojas bei direktorius, ir vadovėlių autorius. Čia nei nebandysime visas tas ir kitas jo veiklos sritis apžvelgti. Pasitenkinsime tik keliais būdingesniais jo veiklos ir gyvenimo bruožais.

Mykolas Biržiška — Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, literatūros istorikas, profesorius, Kauno ir Vilniaus un. rektorius, daugelio knygų autorius, redaktorius, visuomenės veikėjas.

Mykolas Birziska, signatory of the Lithuanian Independence Act, professor of literature, director of the Universities of Kaunas and Vilnius, author, editor, and community leader.
Foto P. Jasiukonis

★ ☆ ★

Jeigu Simoną Daukantą kartais vadiname "vargo pele", tai prof. Mykolui Biržiškai gerai tiktų Dionizo Poškos žodžiai, taikomi Žemaičių ir Lietuvos mužikui: "skruzdėlė, nežinanti kas tai yr tingėti". Darbštumu turbūt retas kas Biržišką pralenktų. Bibliografas Izidorius Kisinas yra suregistravęs 8236 jo rašinius tik per pirmuosius 35-rius jo, kaip plunksnos darbininko, metus (nuo 1903 ligi 1938 metų). O kas suskaitys, kiek jis dar yra parašęs per sekančius 24 savo gyvenimo metus!

Mane ypač stebina prof. M. Biržiškos dvitomis *Lietuvių tautos kelias į naują gyvenimą,* kurį jis rašė tuojau pasitraukęs iš Lietuvos, neturėdamas po ranka jokių istorinių šaltinių ir literatūros. Reikia tiesiog stebėtis , kiek daug ir kaip tiksliai jis prisiminė iš tolimesnės ir ne taip tolimos Lietuvos praeities, nors įžangoje ir nusiskundė, kad jo atmintis jau buvo pradėjusi šlubuoti. Tiesa, kaip ir visuomet, čia jam į talką ateidavo jo brolis Vaclovas, tikras visokios informacijos ir bibliografijos apie Lietuvą aruodas. Losangeliečiai gali didžiuotis, kad šis veikalas išleistas Antano Skiriaus Lietuvių Dienų leidyklos Los Angeles.

Kalbant aplamai apie prof. M. Biržiškos raštus verta atkreipti dėmesį, kad jis beveik niekada nesiėmė plunksnos, jeigu jis netu-

Vasario 28 d. Los Angelėse Santa Monikos LB skyrius surengė prof. M. Biržiškos 100 metų gimimo ir 20 m. mirties sukakties minėjimą. Buvo turininga programa, kurioje atsiminimais jautriai pasidalino duktė Marilė ir anūkė Danutė. Taip pat paskaityta iš jo raštų. Istorikas V. Trumpa tarė žodį, kurį čia, autoriui mielai sutikus, spausdiname ir LD žurnalo skaitytojams.

rėjo ką nors naujo pasakyti. Tai ypač liečia jo lituanistines studijas ir straipsnius. Šiais visokių niekų ir apie nieką rašymo laikais tai gal naudinga prisiminti. Kaip jau minėjome, Biržiška visur ir visada ieškojo tiesos. Ir nemaloni tiesa jam buvo mielesnė kad ir už labai širdį kutenantį ir tariamai labai patriotišką melą.

★ ☆ ★

Nors Biržiškos yra kilę iš senos žemaičių bajorų giminės, tačiau Mykolas, kaip ir už jį pora metų jaunesnis brolis Vaclovas, nenuėjo aristokratiniu daugelio Lietuvos dvarininkų keliu, bet anksti pasuko į iš esmės demokratinį lietuvių tautinio atgimimo kelią. Rašydamas apie "Aušrą" jis dažnai prisimindavo: "Dabar mes, mužikai — ponai!" Ir tai, esą, geriausiai apibūdina mūsų tautinio atgimimo sampratą. Įdomu, kad jau pirmajame savo rašinyje (dar lenkų kalba), kurį jis 1903 m. buvo pasiuntęs Petrapilyje išeinančiam ir Lietuvoje daug skaitomam lenkų savaitraščiui "Kraj", jis susikirto su Ilgižių dvarininku Vladislovu Chlevinskiu, kuris vysk. Valančiųir kitus dėl lietuvybės kovojančius kunigus išvadino "litvomanais". Biržiškų, kaip ir daugelio ano meto lietuvių inteligentų, palinkimas į kairę ir į socialdemokratiją ėjo ne tiek iš jų susižavėjimo socializmu ar juo labiau marksizmu, kiek iš reikalo ginti lietuvybę, kuri pirmiausia ir išsilaikė tik liaudyje. Gražiai tai pasakė Maironis savo "Jaunojoje Lietuvoje":

Jei nori atrasti lietuvį šiandieną,
Ieškok, kur aprūkę šiaudiniai stogai,

nes tik,

Kur gryčios aprūkusios, vargšo duba,
Ten mūsų ikšioliai išliko kalba.

Tai yra įrodymas, kad mūsų ano meto politinę diferenciaciją kartais daugiau lėmė ne ekonominės, socialinės ar ideologinės, bet nacionalinės premisos. Nebūdamas šovinistas ir dažnai atvirai pasisakydamas prieš siaurą nacionalizmą, atremtą į kitų tautų neapykantą, prof. M. Biržiška tvirtai stojo už lietuvių teises ir lietuvišką kultūrą, kurios šaknų, tiesiog su bernardinišku uolumu, jis ieškojo tolimesnėje ir ne taip tolimoje Lietuvos praeityje. Kartu su savo broliu Vaclovu jie atkasė daugybę ligi tol nežinomų arba mažai težinomų rašto zmonių, kuriuos vėliau, jau Amerikoje gyvendamas, prof. Vaclovas Biržiška sudėjo į savo monumentalų tritomį *Aleksandryną.*

★ ☆ ★

Iš M. Biržiškos pagerbimo Los Angeles. Iš kairės: klebonas mons. J. Kučingis, Biržiškienė, M. Biržiška, J. Uždavinys, Biržiškų šeimą atkvietęs į Los Angeles.

At a reception honoring Mykolas Birziska in Los Angeles. From the left: Msgr. J. Kucingis, Mrs. Birziska, M. Birziska and J. Uzdavinys.

Jau minėjome, kad platus ir šakotas buvo prof. M. Biržiška. Tas būdinga daugeliui anos kartos mūsų kultūros ir mokslo darbininkų. Toks buvo kun. Aleksandras Dambrauskas - Jakštas, prof. Augustinas Voldemaras, Jonas Basanavičius ir daugelis kitų. Tokiuos žmones kartais vadiname enciklopedistais. Nenustabu, kad M. Biržiška buvo bene pats pirmasis, kuris iškėlė savos lietuviškos enciklopedijos reikalą. 1910 m. socialdemokratiškoje "Visuomenėje", kurios jis buvo vienas iš redaktorių, Biržiška atspausdino straipsnį "Lietuvių žinynas". Nusiskundęs, kad mūsų šviesuomenė dar negyvenanti mokslo kultūra, kad mokslu užsiimąs kiekvienas atskirai, jis kėlė reikalą suburti visus senus ir jaunus mokslininkus (jam pačiam tada tebuvo 28 metai) ir imtis leisti lietuvių žinyną arba enciklopediją. Ironiškai jis tą straipsnį pasirašė Analfabeto slapyvardžiu. Beveik lygiai tuo pačiu metu panašios enciklopedijos idėja kilo ir tarp Amerikos lietuvių Antano Olšausko, Kleopo Jurgelionio ir kt.

Nors iš tų sumanymų tada nieko neišėjo, tačiau pati idėja nemirė, kol pagaliau 1931 m. Spaudos Fondas susitaręs su Lietuvos Katalikų Mokslu Akademija ėmė leisti Lietuvių enciklopediją, užsimotą labai plačiu mastu. Vyr. redaktoriumi tapo prof. Vaclovas Biržiška, o jo padėjėjais prof. Pranas Dovydaitis ir Mykolas Biržiška. Ligi II-sios okupacijos buvo išleisti 9 sambūs tomai (ligi I raidės). 1935 m. Juozo Kapočiaus iniciatyva enciklopedijos leidimas buvo atgaivintas Bostone ir privestas ligi galo. Viso pasirodė 35 tomai su vienu papildymų tomu. Tai bene pats didžiausias darbas, kokį kada nors atliko išeivija, nustebinęs visas kitas, kartais daug gausesnes, išeivijas Amerikoje. Dirbdamas Kongreso bibliotekoje aš pats turėjau progos savo akimis tai paliudyti. Prof. M. Biržiškai priklauso garbė, kad jis pirmas iškėlė enciklopedijos idėją ir labai daug prisidėjo prie jos įgyvendinimo.

★ ☆ ★

Tame pačiame straipsnyje apie reikalą leisti lietuvių enciklopediją Biržiška iškėlė mokslų akademijos klausimą. Prisiminęs 1907 m. dr. J. Basanavčiiaus pastangomis įsteigtą Lietuvių mokslų draugiją Vilniuje, Biržiška pasidžiaugė, kad toji draugija "akademėja". Iš tikrųjų toji draugija subūrė aplink save ne tik daugiau ar mažiau pasižymėjusius lietuvių mokslininkus, bet ir užsieniečius, šiuo ar tuo prisidėjusius prie lituanistinių studijų.

Pati Lietuvos mokslų akademijos idėja kilo daug anksčiau. Jau XIX a. viduryje apie ją svajojo trys didieji žemaičiai: vysk. Motiejus Valančius, istorikas Daukantas ir liaudies švietėjas Laurynas Ivinskis. Vėliau, jau į XIX a. pabaigą Lietuvių mokslo draugystę dr. Jonas Šliūpas įkūrė Baltimorėje. 1930 m. prof. M. Biržiška jau pateikė labai platų ir detalizuotą Lietuvos mokslų akademijos projektą. Bet ir šį kartą dėl sunkios ekonominės krašto padėties tas planas nebuvo įgyvendintas. Tuometinis oficiozas "Lietuvos Aidas" piktokai pasisakė prieš Biržiškos projektą; Lietuva, esą, galinti be tokios akademijos apsieiti dar kokius 25 metus.

Vis dėlto taip ilgai nereikėjo laukti. 1938 m. buvo įsteigtas Lituanistikos institutas, kuris dabar atgaivintas ir tebeveikia čia Amerikoje. Dar anksčiau ėmė veikti Lietuvių katalikų mokslo akademija, kuri taip pat tebetęsia savo darbą užsienyje. Pagaliau 1941 m. sausio 16 d. Lietuvos mokslų akademija buvo įkurta Vilniuje, daugiausia to paties prof. M. Biržiškos, kuris tuomet buvo Vilniaus universiteto rektorius, ir Vinco Krėvės-Mickevičiaus pastangomis, kuris buvo ir pirmasis akademijos prezidentas.

Dėl karo ir visokių negandų toji akademija pirmajai savo pilnaties sesijai susirinko tik 1946 m. vasario 20 - 23 dienomis. Ir čia toji garbinga institucija, apie kurią lietuvių tautos geriausi vaikai taip ilgai svajojo, turėjo padaryti, žinoma, ne savo valia, patį šlykščiausią ir patį skaudžiausią sprendimą. O tas nuosprendis buvo toks: "Sesijos dalyviai vieningai pritarė Lietuvos TSR Liaudies komisarų tarybos nutarimui Nr. 31a dėl pašalinimo iš LTSR Mokslų akademijos tikrųjų narių tarpo Vinco Krėvės-Mickevičiaus ir Mykolo Biržiškos, kaip lietuvių tautos išdavikų".

"Žmogus šaudo, Dievas kulkas nešioja", sako mūsų liaudies išmintis. Užtat ir nepataikė tas niekšingas šūvis į šių taurių ir tiek daug nusipelniusių mūsų tautos vyrų širdis. Šiandien to šūvio gėdisi ir nebenori jo prisiminti visi tie, kurie tada buvo priversti jį paleisti. Vincas Krėvė-Mickevičius šiandien jau vėl pripažįstamas kaip lietuvių literatūros milžinas - klasikas, jo gimtuose Subartonyse rengiamas muziejus, leidžiami jo raštų tomai, jo gimimo 100-toji sukaktis iškilmingai švenčiama Vilniuje ir kt.

Grįžta pamažu į Lietuvą ir prof. Mykolas Biržiška: apie jį rašoma enciklopedijose, jo raštai vis dažniau cituojami mokslo veikaluose, jo, tos skruzdėlės nežinančios kas tai yra tingėti, paveikslas vis skaisčiau šviečia prieš Lietuvos mokslininkų - lituanistų akis. Niekados jis lietuvių tautos nebus užmirštas, kaip Vasario 16 akto signataras, kaip nebus užmirštas ir pats aktas.

Dar kartą džiaugiuos, kad Los Angeles lietuviai jį prisimena, ypač kad mes savo tarpe turime prof. Mykolo Biržiškos dukras: dailininkę Mariją Žymantienę ir muzikę Oną Barauskienę ir jos šeimą, o taip pat tiek daug jo mokinių iš Vilniaus ir Kauno gimnazijų ir iš Kauno ir Vilniaus universitetų.

M. Biržiškos kapo užrašas Los Angeles Kalvarijos kapų mauzoliejuje.

Mykolas Birziska's tombstone in the Los Angeles Calvary Cemetery mausoleum.

Idėja kovojančiai tautai svarbiau už promogą ar grožio iliuziją

Anatolijaus Kairio žodis, tartas "Draugo" romano premijos įteikime 1983 kovo 19, Marijos auditorijoje, Chicagoje

Malonūs šventės dalyviai,

Prieš 45 metus, tai yra 1938 m., Tėvai Marijonai Marijampolėje išleido mano pirmą dviejų veiksmų vaidinimą vaikams atskiru leidiniu. Nuo ano laiko Tėvams Marijonams aš jaučiu ypatingą pagarbą ir dėkingumą, todėl šis vakaras man yra dviguba šventė: asmeninis literatūrinis atžymėjimas ir bendra 45 metų knygos meilė su ta anas valandas paverčia džiaugsmu. Tad gi, kad patvari ir ištikima bičiulystė vertingai praturtina mūsų gyvenimą, o dažnai liūdnas valandas paveria džiaugsmu. Tad gi, šia proga ir sakau: mylėkime savo vyskupus ir kunigus — jie stiprina mūsų dvasią sunkiose gyvenimo sąlygose be tėvynės, mylėkime savo draugus ir nebūtinai draugus, mylėkime kiekvieną lietuvį — nes meilė jungia ir kuria, o nemeilė skiria ir griauna.

Neretai svarstome kultūrinės veiklos būdus ir priemones, ieškome naujų kelių, plačio ir aukščio dimensijų, deja, mano giliu įsitikinimu, mūsų kultūra, konkrečiai literatūra, teturi vieną kryptį ir vieną dimensiją: save! Nėra nei antro, nei trečio kelio. Arba mes rūpinamės savimi arba einame prieš save. Arba mes stipriname namus, stovime savųjų kovos idealų pozicijose arba pasitraukiame ir imame garbinti svetimus Grėsmė nepasikeitusi — kokia buvo prieš šimtą metų "Aušros" laikais — tokia ir dabar! Kovai laimėti — kaip tada, taip ir dabar — reikia ne grožio ir meno, o geležinės valios, tvirto žodžio ir tėvynę mylinčios širdies! Tiesiog nuostabus panaiumas! Tie patys priešai, tie patys draugai! Kitaip sakant — arba mes dirbame sau ir už save arba kitiems ir prieš save! Tuščia yra dievinti ir idealizuoti grožį, stilių, meną muzikoje, tapyboje ar literatūroje, kada į tautos nugarą įsmeigtas durtuvas, kada gresia mirties pavojus tautos gyvybei! Ne menas mus išgelbėjo nuo surusėjimo ar sulenkėjimo, o meilė. "Aušroje" nedaug buvo meno, atvirai kalbant — nebuvo jo visai— tačiau buvo nepaprastai daug širdies ir meilės. Meilės reikia ir dabar — neapgaudinėkime patys savęs. Menas be meilės — tai žiedas be žydėjimo.

Dažnai girdime linksniuojant tautinės veiklos beprasmybę tarptautinio džiaugsmo prasmėje. Kas leidžia dienas beprasmiškai, tam ir kitų darbai neturi prasmės, tačiau, pagalvokime, ar ne mes patys esame prasmės motyvas? Jei dirbsime daug ir naudingai, jei būsime vienas kitam kovos draugai, ne kovos priešai, jei prasmingai išliksime tautinio darbo pozicijose tiek laiko, kiek reikia — nors ir šimtą metų — tai ir bus prasmė! Savi namai įprasmina kūrybą. Kas yra prasmingas namie, tas bus prasmingas ir svetur!

Tai kas, kad mūsų nedaug. Tai kas, kad mes neturime valdžios ar autoriteto. Tai kas, kad mes neturtingi. Tai reliatyvios sąvokos. Iš tikrųjų mes turtingi, mūsų labai daug ir mes turime autoritetą. Kas tai būtų? Tai — mes! Stiprios dvasios iki šiol dar neįveikė jokios armijos! Laisvės vizijos dar neįveikė geležiniai pančiai! Pasitikėjimo Dievu dar neįveikė žmogus! Ir niekas mūsų neįveiks, kol mes nenorėsime, kad įveiktų. Istorija tai patvirtino. Tik varnos susižavi lapių pasakomis apie savo grožį ir susižavėjusios išmeta paskutinį sūrio trupinį. Lietuviai niekada savęs nelaikė varnomis.

Žiūrėkime ne kaip parašyta, o kas knygoje dėstoma. Kada meniškai parašyta knyga kenkia mūsų laisvės kovai, tokia knyga nėra naudinga. Mūsų literatūra, kol esame kovos pozicijose, turi būti švariai švari! Kai būsime laisvi ir nepriklausomi, tada pakalbėsime apie viską: ir kriminalą, ir seksą, ir principą menas menui. Tematika, idėja pavergtai tautai yra svarbiau už pramogą ar grožio iliuziją. Laisvės kovai mes privalome panaudoti visas talento galias: geriausiai rašyti, gražiausiai dainuoti, nuostabiausiai piešti. Tai aksioma! Aš čia pasisakau tik prieš tokias neretai girdimas tendencijas, būtent, kurios meną stato aukščiau tautos, patriotizmo, aukščiau laisvės idealo. Ne mes privalome tarnauti menui, o menas mums!

Pasinaudodamas šia reta proga aš kviečiu kolegas rašytojus savo jėgas ir laiką pašvęsti savai, lietuviškai tematikai. Vengti tokios kūrybos, kuri žaloja mūsų tautinį charakterį. Visus knygų leidėjus kviečiu aukoti pinigus ir prakaitą tokioms knygoms, kurios tarnauja Dievui ir Tėvynei. Įvairių krypčių ir srovių veikėjus kviečiu dirbti tik tai, kas naudinga, neeikvoti brangaus laiko darbams, kurie nėra reikalingi. Ir dirbkime visi savo tautos naudai, ne kitų. Pasaulis nedings be mūsų, bet mes pasaulyje galime dingti, jei laiku nesusigriebsime. Tai irgi aksioma.

Baigdamas noriu atsakyti savo draugams, kurie dažnai klausia "kodėl tau sekasi?" O man sekasi todėl, kad nuo pirmos jau minėtos knygelės parašymo, kurios turiny jaunuoliai pataiso laukuose baigiantį griūti seną kryžių, iki dabar — per 50 plunksnos metų — aš rašiau ir tarnavau vienui vienam idealui — Dievui ir Tėvynei. Mano įsitikinimu, nėra brangesnio idealo už Dievo idealą, ir nėra kilnesnio idealo už Tėvynės idealą. Dirbkite ir jūs, bičiuliai, šiam vienam idealui, tai seksis ir jums. Tikiu, kad man "Kelionė į Vilnių", parašyta Dievo ir Tėvynės idealų šviesoje, skaitytojų neapvils. Dėkoju už laiką ir tylą.

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS METINĖ PREMIJA

1982 m. grožinės literatūros premijai atrinkti Jury komisija sudaroma iš Los Angeles ir jos apylinkėse gyvenančių rašytojų bei kvalifikuotų asmenų, kurios sąstatas bus netruks paskelbtas.

Dabartinė Rašytojų Draugijos valdyba nutarė savo lėšomis nepirkti knygų, išėjusių 1982 m., o svarstyti tik tas, kurios bus prisiųstos jas išleidusių leidyklų ar autorių. Todėl maloniai prašoma leidyklos arba patys autoriai, prisiųsti žemiau duotu adresu *po 5 egz. kiekvienos tokios knygos iki š. m. balandžio mėn. 20 d.*

Visas gautas knygas LRD valdyba persiųs Jury komisijos nariams nedelsiant. Visos knygos, išleistos su 1982 metų data ir prisiųstos iki nurodyto laiko, kvalifikuoja šių metų literatūros premijai.

Knygas siųsti: Mr. A. Kairys, 3204 West 55th St., Chicago, IL 60632 (Chicagoje esančios leidyklos gali paskambinti telefonu 735-3998, bus atvažiuota ir paimta asmeniškai, tuo sutaupant leidykloms siuntimo išlaidas ir laiką).

Kasmetinės Lietuvių Rašytojų Draugijos premijos $2000 mecenatas yra Lietuvių Fondas, Inc.

Laimėtojui premija planuojama įteikti Chicagoje II Pasaulio Lietuvių Dienų metu.

LRD

ALDYZO BARONO VARDO LRD NOVELĖS KONKURSAS

Lietuvių Rašytojų Draugija tęsia tradicinį Aloyzo Barono vardo novelės konkursą ir skelbia 1983 m. premijai taisykles:

1. Novelės temą autoriai pasirenka laisvai, tačiau pageidautina lietuviškas turinys ir personažai.
2. Novelės ilgis — ne daugiau 20 mašinėle rašytų laiškų formato popieriaus puslapių. *Terminas: 1983 m. gegužės 2 d.*
3. Rankraščiai, rašyti mašinėle su tarpais, pasirašomi slapyvardžiu; atskirai pridedamas užlipintas vokelis, pažymėtas tuo pačiu slapyvardžiu, o viduje — autoriaus pavardė, adresas ir telefonas.

Rankraščiai siunčiami Jury komisijos pirmininkui *Vyt. Volertui* adresu *405 Leon Ave., Delran, N. J. 08075.*

Kiti du komisijos nariai bus paskelbti vėliau.

4. Trijų asmenų komisija sprendžia balsų dauguma. Jei nerastų tinkamo premijai kūrinio, premija atidedama kitiems metams. Nepremijuotų kūrinių slaptieji vokai nebus atidaromi ir, autoriams prašant, grąžinti kartu su novelėmis.
5. Premijuotos novelės autoriui skiriama 500 dol. premija, kurios mecenatais yra Julija ir Emilis Sinkiai, gyveną Santa Monikos mieste.

Lietuvių Rašytojų Draugija

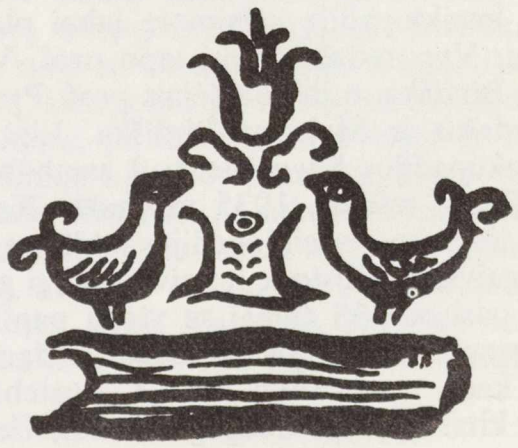

LB Palm Beach (Fl.) apylinkės valdyba su rengė vasario 13 d. Vasario 16-tos minėjimą. Ta proga apskr. virš. Peggy Evatt įteikė vald. pirm. V. Aušrotui proklamaciją, Vasario 16-tą skelbiančią Lietuvos Diena Palm Beach county. Nuotraukoje: V. Aušrota priima iš P. Evatt proklamaciją; dešinėje Manomaitienė ir A. Pilipavičienė.

The leadership of the Lithuanian community of Palm Beach, Florida receives a proclamation declaring February 16, 1983, Lithuanian Day in Palm Beach County. From left: President V. Ausrota, Supervisor Peggy Evatt, Mrs. Manomaitis, and A. Pilipavicius.

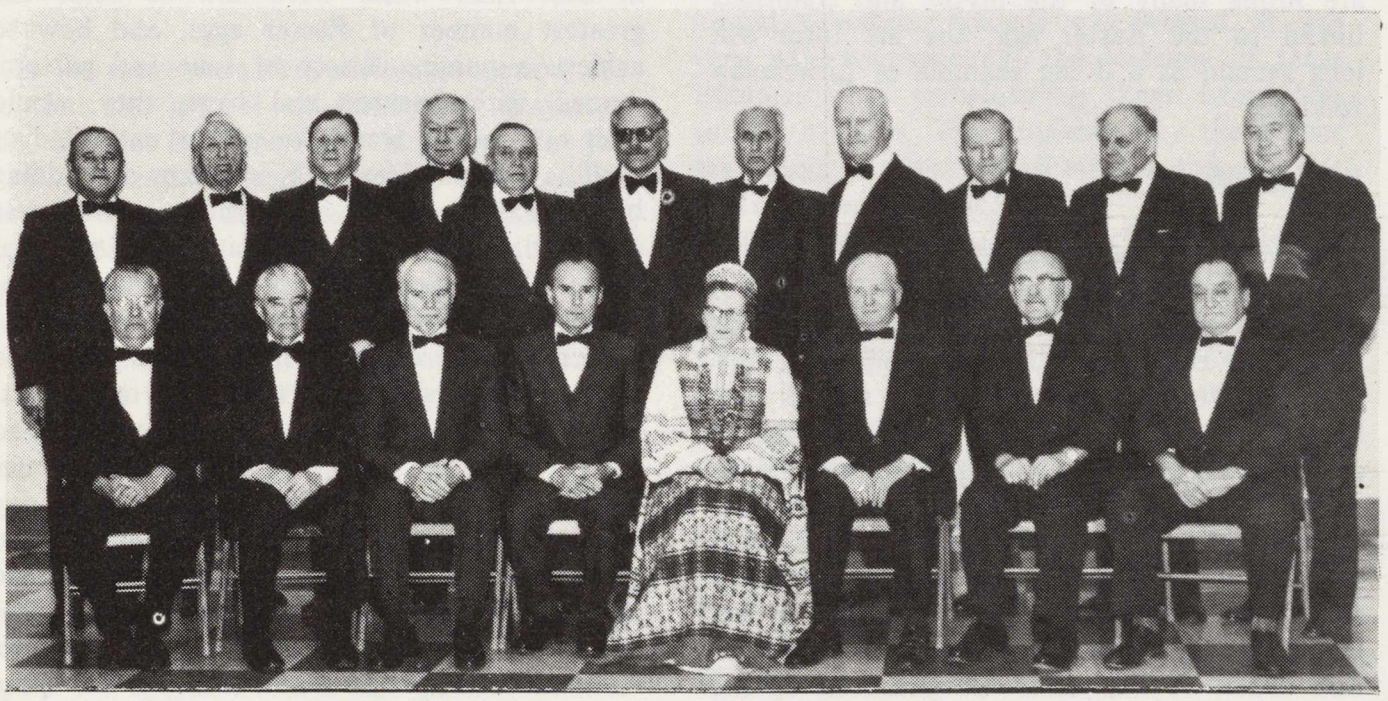

Clevelando ramovėnų vyrų choras, kuris š. m. balandžio 30 d. mini savo veiklos dešimtmetį; vidury choro vadovė Genė Karsokienė. *Foto K. Gaižučio*

The Officers' Club Choir in Cleveland and its director, Gene Karsokas, celebrates its 10th anniversary.

Kanklininkė Mirga Bankaitytė ir solistė Aldona Stempužienė po koncerto, surengto D.M.N.P. lietuvių parapijos š. m. vasario 27 d. Clevelande. *Foto V. Bacevičius*

Lutist Mirga Bankaitis and soloist Aldona Stempuzis following a concert in Cleveland, February 27, 1983.

LB Kultūros tarybos rengto jaunųjų talentų konkurso Clevelande vasario 19 d. dalyviai: A. Bakas, V. Mozuraitytė, A. Šepetytė, V. Bakšys, D. Sakaitė, V. Polikaitytė (II v. laimėtoja), C. Valenčiūnas-De Michael ir R. Pakštaitė (I v. laimėtoja). *Foto V. Bacevičius*

The Lithuanian Community Cultural Council's Youth Talent Contest on February 19th in Cleveland had numerous participants. From left: A. Bakas, V. Mozuraitis, A. Sepetys, V Baksys, D. Sakas, V. Polikaitis [second place winner], C. Valenciunas-De Michael, and R. Pakstas [first place winner].

MARGUČIAI

(LITHUANIAN EASTER EGGS)

How timely that a book on the history and artistic technology of Lithuanian Easter Eggs is published and available just before this Easter. It seems that most "transposed" Lithuanian families have some kind of display of beautifully designed Easter eggs, hoarded for years after reception as a gift from a special friend, either blessed with the unique talent, or more likely, inspired to convey the traditional bond between them. Many of us second-generation-Lithuanians who may possess one or two eggs, do not really comprehend their full significance, historically or traditionally. We probably see them as "ethnic" and creative—but competing for our shelf space with the African sculptures or French figurines.

Antanas Tamosaitis's 215-page, beautifully illustrated book increases our appreciation of the dedication of traditional devotees of Lithuanian Easter eggs, increases our understanding of this symbolism (lest we may have to explain to our American friends who and why someone decorated those eggs), and increases our desire to give them the prominence they deserve among our artistic collections.

Early Mythology

The mythology of the colored egg has its source in many human and natural phenomena. The egg was believed to be a charm offering protection against evil spirits, accidents, sickness, death and other such misfortunes. When the eggs were dyed, additional power and meaning was ascribed to the colors. For example, red was believed to protect man from evil spirits and the motif, or pattern the Easter egg symbolized the sun, moon, stars, love, devotion, faith, and so on. The myths or superstitions which the Easter egg symbolized were not only important to country dwellers in primitive times, but were also known and recorded by the Egyptians, Greeks, Persians, Chinese and other highly cultured nations. In these cultures the myth of the Easter egg has existed for thousands of years and Easter eggs have been valued and worshipped by the educated and uneducated alike. Writers, poets, and artists created works in their praise. The colored egg also played a role in religious life. In the cathedrals of the Middle Ages it was common to find a display featuring natural ostrich or goose eggs as well as eggs forged from precious metal or carved from crystal vases. The high esteem accorded the Easter egg was not limited to one Christian tradition but existed also in Buddhist and Moslem traditions. The Easter eggs together with the myths and superstitions they evoked have been found in the huts of peasants, residences of nobles, and palaces of kings and princes. Necklaces, amulets, and rings imitating the egg shape were worn by the gentry and were given as gifts to honored guests.

The most important aspect of the Easter egg for the Lithuanian cultural tradition was its artistic features: the variety and softness of tone, ingenuity of pattern, ancient symbolism, composition and multi-colored texture. The treasury of Easter egg patterns, accumulated over hundreds of years, testifies to the high degree of aesthetic culture enjoyed by the peasants. And while, in modern times, we are losing many of the myths and traditions linked to the Easter egg, the art form will long remain as a living example of Lithuanian folklore.

Spring Rite

In ancient times, before the advent of Christianity, many nations had elaborate festivals commemorating the Spring Rite. In Lithuania, Easter was the most important and the most widely celebrated festival of the year. Easter marked the end of the winter chores and worries as well as the preparation of the soil for farming (plowing, the sowing of crops). Soon after Easter the whole family, as it were, would move out of the home and apply itself to outdoor tasks: turning up the garden, caring for the orchards, putting the beehives into order. It was as if the peasants, having awakened after a long sleep, were obliged, in this final week of Lent, to quickly impose a semblance of order on their land and in their homes. They busied themselves repairing fences, preparing flower beds, levelling the walks leading to the dwelling house. The interior of the home was thoroughly and painstakingly cleaned: floors were washed, walls sponged, tables and shelves scrubbed. On the first sunny day, fresh straw was put in the mattress, beds were aired, bedding and clothing were shaken out. Therefore, Easter was anticipated as the most important and festive of feast days. Just before the holiday, and in preparation for it, the whole family took a steam bath and donned new clothes. Following this there were numerous trips to church as well as visits from friends and neighbors.

When Easter arrived, the Easter egg became the focus of attention: its coloring, staining, rolling, function as a gift, decorative value and symbolic significance. Therefore, in the last week of Lent, on Palm Sunday, conversation turned for the first time to the Easter egg. Early on Palm Sunday, the first of the early risers grabbed a willow branch and began striking his sleeping fellows repeating, "The willow is lashing out, it is not I. Do you promise me an egg at Easter?" He continued to strike until the objects of this attention promised to give him a colored egg at Easter. The custom was not restricted to children and youths: even young men would flog maidens. This then, was the first indication that it was time to think about coloring eggs for the Easter festival.

The chief concerns of the young people, in that final week, were how to color the greatest number of Easter eggs, and how to achieve a unique variety of tone and pattern. Armed with baskets and bags, they would rush out to the woods to gather natural dyes such as oak or alder bark, branches of budding birch, various twigs and mosses. Ore was retrieved from puddles and bits of rusty metal were either collected around the home or procured at the local blacksmith's. Another common practice was to grind small chips of red brick, while bedding was a source of hay litter. From about mid-Lent housewives had been collecting onion skins, apple peelings, nutshells, herb tea, and other natural dye products. Peasants kept birch brushwood, dried weeds, flowers, leaves and roots all year round in the framework of their straw roofs. Just before Easter, these dyeing materials were cut into small pieces and boiled. At the same time, vinegar or alum was kept in ready supply for the purpose of strengthening the colors. Finally, old bowls, in both glass and metal, were gathered together from nooks and crannies for color preparations and the Easter egg dyeing process.

Symbolic Gift Giving

Tamosaitis insists that giving a gift of an Easter egg has historically been one of cultural significance. Traditionally, there were only several categories of people who could give and receive Easter eggs. Most often, the colored Easter egg was a gift exchanged among

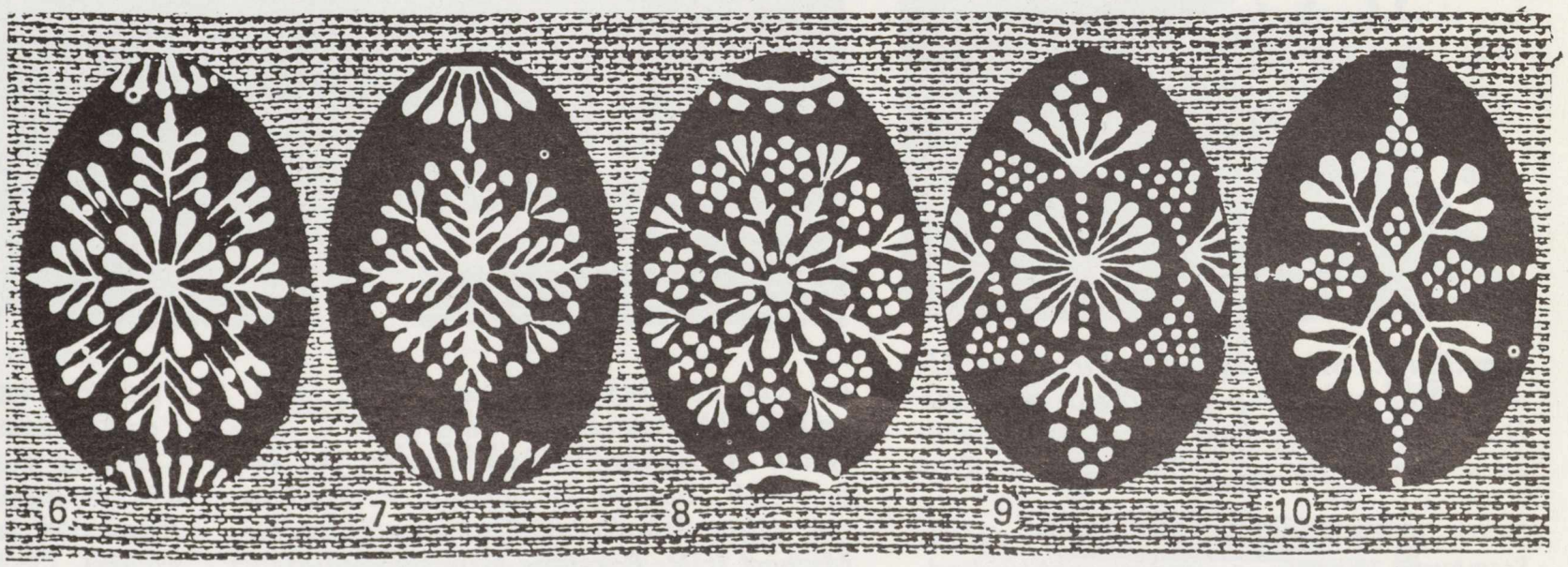

Wax-technique Easter egg patterns

young people. The very first Easter eggs were set aside for the children. It is a common fact that children enjoy stories and that they, in many respects, confuse fiction and reality. A certain ritual story-telling was attached to the presentation of the gifts. The children were made to believe that the eggs were left by the *Velyke* in a spot previously agreed upon by her and the children. In addition to this, the children had to promise to be obedient to their parents or else the *Velyke* would not visit them. Children regarded the Easter egg gift as a decorative color-patterned object inspiring beauty and joy, and encouraging them to develop their aesthetic taste.

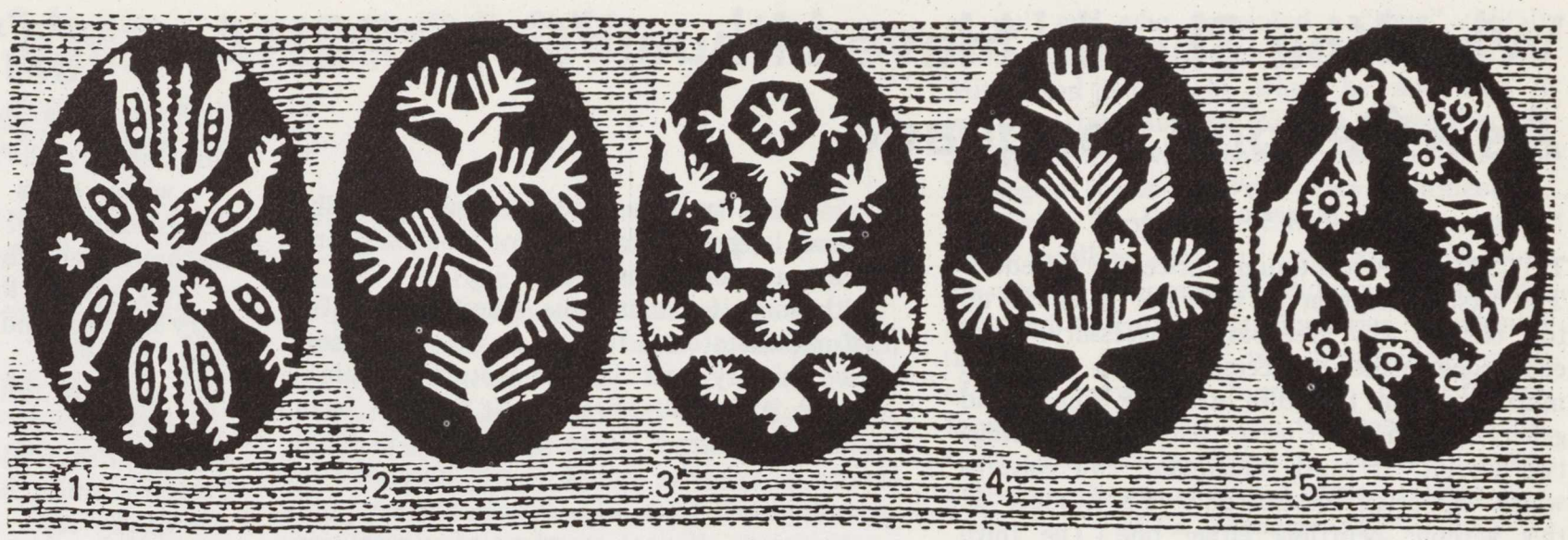

Scratch-technique Easter egg patterns

As we move into the adolescent period, we see that the gift of an Easter egg played a role in the boy-meets-girl situation, in the growing friendship and courtship relationship. As soon as girls began to take an interest in boys and boys in girls, the traditional Easter egg gift gave them the ideal opportunity to draw closer together and establish ties of friendship. Here we are talking about the romantic associations of the Easter egg. During the Easter season only, maidens, following the ancient traditions, presented young men with eggs which they had colored. These are the young men who, on Palm Sunday, had struck them with willow branches or sprinkled them with water and to whom the girls had promised an egg at Easter. If the young man accepted the egg, this was a sign that he wanted the friendship to grow. If he returned it, this indicated that there was no hope for the couple. In these instances, the Easter egg was also a love symbol.

The gift of an Easter egg to a relative, too, had its importance in the Easter tradition, as these Easter eggs did not necessarily remain within the same geographical location. Here we can see an enrichment of the Easter egg custom since patterns coming from afar inevitably influenced the Easter egg style of the region. According to the country-dweller's tradition, godmothers gave the gift of an Easter egg to their godchildren and grandmothers to their grandchildren or close relatives. Adolescents gave their first independent creations as a gift to their parents.

In other sections of the book, A. Tamosaitis describes the patterns and techniques involved in egg decorating. Essentially, there are (were) two choices of decorating process: 1) waxed patterns applied with a drawing pen, a small nail, fishbone, or wooden splinter on white eggs, later dyed; or 2) dyed eggs having patterns scratched out with a knife or blade of glass.

The choice of process produced distinctively different styles and patterns. Tamosaitis says of the scratch technique: It is not a very difficult task to scratch away color in a fine line with a sharp knife. However, it is more difficult to produce curls and swirls. For this reason, the scratch-technique employed, for the most part, vaguely curved or zigzag lines. Sometimes short lines combined to form a circle. Another favorite design was a sort of fir branch. If the diagonal curve was prolonged, a natural triangle was formed. It was very easy to carve out the interiors of these triangles, thus transforming them from lines to flat surfaces. This explains why the Easter egg design is comprised of strokes and triangles in its general features.

Using the wax technique, a pointed object was dipped in hot wax and immediately applied to form linear patterns or dots. He says: When the line was first applied it was quite thick, as the wax cooled the line narrowed at the tip. The thickness of the lines, their length and sharpness depended on the size of the head of the drawing pin, the temperature of the wax as well as the room temperature. For the batik pattern one chose white eggs which had been slightly warmed. It is significant that for the wax pattern application a considerable dedication and skill were required.

Perhaps the most frequently recurring pattern in the Lithuanian Easter egg tradition was the daisy. In certain areas, this daisy figure was severed into two parts. This half daisy was called a half moon by the peasants. When preparing an egg pattern one was always using one's ancestors' motifs as a guideline.

The practice of egg decorating is now confined to those wishing to preserve the tradition *and* having the talent to do so. Tamosaitis describes the evolution of its importance on the inside front jacket of his book:

[*The Easter egg art was widely practiced in Lithuania until the end of the 19th century. Rare indeed was the home where this art was unknown. Over the centuries the Easter egg decoration has grown and developed gaining variety in its form, composition and color combination. It is important to note that until the end of the 19th century, printed material was not available and contact with other countries almost non-existent. This fact explains why the Lithuanian Easter egg tradition was little influenced by outside or foreign sources and managed to retain a certain purity of style. The Lithuanian Easter eggs stood out because of their lyrical composition, originality and pattern variety. In compliance with the Lithuanian custom, they were given as gifts, used as playthings and as decorative ornaments. But with the advent of the 20th century, due to changing economic and cultural conditions in Lithuania, coupled with greater international co-operation and the prospering of industry, the Easter egg art began dying and with it a whole folkloric tradition. The peasants themselves having lost faith in the egg's mystical powers, decorated fewer and fewer eggs, and contented themselves with coloring them only. In the days of independent Lithuania an attempt was made to revive the national culture, and it is from this period that the first museum Easter egg collections are dated.*]

Letter to the Editor:

Searching for an extraordinary Lithuanian Educator: Leo Kalinaukas in England.

Ruta Skirius, an American of Lithuanian descent, a professor and a consultant in management and strategic planning invited a friend to her father's printing plant this month—the only press that publishes a newspaper for the Lithuanian community in Los Angeles, California.

After introducing her friend to the staff, she asked him to write an article about Lithuanians in Ghana. This visitor happens to be a physician from Seattle, but was born in Ghana and was on a 10 day vacation in Los Angeles.

Dr. Joe Appiah-Kusi is a world-wide medical consultant to many international agencies, governments, organizations, and private firms.

He very well remembers the only Lithuanian he knew in Ghana 21 years ago, when he was a student in a Catholic boarding school in Kumeis.

This Lithuanian educator, by name Mr. Leo Kalinaukas, is always remembered by the pioneer students of that famous Royal secondary school called "Opoku Ware" named after a "great king of Ashanti."

Often called by students and staff as "Kali" to abbreviate his long name, he is always remembered for the high discipline and responsibility he instilled in us.

Wherever Mr. Leo Kalinaukas, his wife Pauline, and four children: Mark, Paul, Steve and Elizabeth might be now, Dr. Appiah-Kusi wants them to know that the alumni of Opoku Ware secondary school—"Owareans" are proud of them for the years of service in Ghana.

Could the Kalinaukas' please contact Dr. Appiah-Kusi at 1208 North Allen Place, Seattle, WA 98103.

Why You Should Have Lithuanian As a Second Language

by Jeanetta Petkus

THERE IS A continuing price for freedom. The first generation to fight for it knows all too clearly why freedom is necessary, what conditions made it necessary, and why one must pass it on to future offspring. The second generation, on the other hand, must bridge two worlds. It must understand two cultures which are often incompatible and it must do this without belittling either one. The third generation must be completely at home in the newer milieu or forever in doubt about the legitimate roots of family heritage. Subsequent generations may never know about their deepest, richest traditions and the vital links with parents, grandparents and great-grandparents may be permanently broken.

There is, perhaps, no stronger tie to all these generations than language. The mere ability to understand another's speech, thoughts, turns of phrase, habits of relating ideas and describing feelings is tantamount to being aware of a range of human experience impossible to duplicate in a single lifetime. If I could have spoken to my grandmother in Lithuanian, her native tongue, I could have heard about (and understood) the folklore, the myths, the music and dancing, the politics, the farming, the ritual, the clothing . . . in short, the "life" that preceded mine and created mine.

All of this is obvious, of course. What concerns me particularly in this essay, however, is something more. I am a third generation product. I have lost what little Lithuanian I knew as a child and I am struck by the fact that by losing that link with my roots I have lost something even more precious to the world at large: the wisdom of spirit. I have had rigorous training in Western Arts and Music, the current language of science, law and business. English and the fluency in English is the great door-opener in our so-called progressive societies. What use would a researcher or a businessman or a lawyer have for the sensitizing diminutives, the gentle phrases, the agricultural analogues of a language like Lithuanian? None. It's too slow, too weak, too humble to command respect in the rush of competitors for the big money and power of our agencies and institutions. And what is the point! We are in a spiritual desert today at least partly because we no longer speak in the languages which have continued respect for soul as well as matter.

Since I am an artist-musician by profession I would like to mention what all that means to me in that realm alone. Art cannot exist in a spiritual desert without becoming merely aesthetic and pleasurable. Without a contemplative foundation, art becomes superstition rather than a way of life. Symbols have always been the well-spring of art. Symbols lose all meaning if the universality of human experience no longer lives in them. When that common ground is lost, private languages and individual "personalities" of multitudes of solitary people overtake us all and we run to find explanations, interpretations and apologists. When symbols lose meaning generally, art and language provoke reactions only and no ideas are communicated.

Lithuanian is among the oldest of the Indo-European stock. It has an almost unsurpassed history and involvement with things spiritual and metaphysical. It comes from "primitive" sources, so to speak, and in those sources one learns that it is not necessary to separate work from life. People are not just more or less efficient members of competitive organizations. One does not have to make distinctions betwen sacred and secular. It is not possible to think of culture as something to be acquired in leisure hours only after debilitating hours at a hateful job. The older societies, like Lithuania, realized that culture in all its manifestations was something that showed itself in everything that was made and thought and imagined. Folk traditions prove over and over again that functions and meanings are inseparable.

So what have we lost? Those of us who have lost our more poetic sources by becoming too whole-heartedly American and progressive and "successful" have lost the awareness that novelty is not originality and one must always distinguish between power and violence. It is in the study and mastery of ancient languages and art that one becomes attuned to the spirit. Life, love and death are not new and when something is not new one should go to the old for clarification. We who are Lithuanian can go directly to our language.

[*BRIDGES, January 1983*]

A Prayer to the God of Thunder

by Lita Voras

Black crows sit on dead branches singing
winter songs
Of dissonance and death, of war and pain–
Oh, native soil, Thou ancient land for which
my heart so longs,
I cry for Thee and pray for Thee in vain.

Thy skies are full of circling metal birds
of prey,
Black evil ships patrol Thy amber shores—
Perkunas, smite the evil-doers with your
deadly ray,
So that my people breathe free once more.

Letters to the Editor

February, 1983

To the Staff of Lithuanian Days:

I am writing to tell you how delighted I am with your updated publication. I was a subscriber many years ago, but cancelled my subscription for reasons I cannot remember.

Your English Section is what I read since I am an American-Lithuanian. Although I speak Lithuanian so others can understand me, it is not always grammatically correct. I do understand it when spoken to me. I love to sing Lithuanian folk songs and church hymns were taught to us from third grade. They never change, or haven't yet.

Liucija Baskauskas's scholarly work titled "The Lithuanian Wedding" gets my vote for a Pulitzer Prize.

Since you are volunteers and your product is "words," be assured I am a satisfied customer.

Thank you, sudiev, iki . . .

Anna Marie Gedraitis

BASKETBALL SUPER STARS FROM LITHUANIA — Three Lithuanian basketball players on the Soviet team. Left to right: Valdemaras Chomicius, Sergejus Jovaisa and Arvydas Sabonis. They were instrumental in capturing gold medals in the IX Men's World Basketball Tournament held in Colombia, South America. While touring the U.S., the Soviet team won 9 out of 12 games. The press and TV highlighted the Lithuanian players, especially Arvydas Sabonis, who is only 18 years old and stands at 7' 2". This team will compete in the 1984 Olympics in Los Angeles, California.

LIETUVIAI KREPŠININKAI—Iš kairės, Valdemaras Chomičius, Sergėjus Jovaiša ir Arvydas Sabonis, kurie žaidžia su Sovietų komanda. Ypač gerai pasirodė and Amerikos televizijos 7'2" ūgio žvaigždė Sabonis. Krepšinė komanda dalyvaus 1984 metų Olimpiade Los Angeles.

BREZHNEV AND ANDROPOV – ELTA'S PERSPECTIVE

Western reactions to Leonid Brezhnev's death followed a predictable path. His "failures" and "achievements" were catalogued and analyzed, sometimes in depth, with rather numerous references to his "affection for peace." There were the "human interest" discoveries, such as his mourning wife, or glimpses of "exotic Russia"—orthodox priests, high-stepping guardsmen, and the ordinary citizens filing past the bier.

In this vast mass of newsprint and TV images one vital dimension was conspicuously lacking. Few commentators took trouble to inquire what the Brezhnev era has meant for the millions of non-Russians in East-Central Europe and in the Soviet empire. The continuing colonization of Czechoslovakia was hardly mentioned, the zomoization of Poland occasioned but a few words. And the fact that Brezhnev was the colonial master of the non-Russian half of the population of the USSR seems to have escaped the attention of the Western media.

The people of occupied Lithuania have no reason to mourn Brezhnev's passing, just as they don't take any satisfaction in Andropov's enthronement. The Brezhnev years saw an unceasing Russification campaign. It was under his rule that the compulsory study of the Russian language was brought to the kindergarten level, at the expense of the native Lithuanian tongue. The number of Lithuanian "prisoners of conscience" in the concentration camps is larger today than at the time of Krushchev's departure. Religious persecution goes on, as so amply documented by the Lithuanian underground press. It was Brezhnev who expanded the use of special psychiatric hospitals to punish political and religious non-conformists: a considerable number of Lithuanians are suffering in such hospitals today. Censorship is still tight, and workers and peasants are still grossly exploited. Lithuanians are still denied the basic human rights, including the right to self-determination.

From the Lithuanian and East European perspective, Brezhnev was a totalitarian dictator. His embellished image in some Western media — a "tough opponent," a believer in "peace" and "detente"—appears from that perspective as an exercise in myopia and naivete. The former Chancellor Helmut Schmidt reminisced about Brezhnev as a member of the generation that "experienced and suffered from the war" and who worked for "cooperation and detente" in Europe. Former Ambassador W. Averill Harriman echoed these sentiments, recalling how "Brezhnev himself told me how important it is that we maintain peace" and how the Soviet dictator "was a member of the generation which experienced fully the trauma and horrors of war and the 20 million Soviet dead." Of the *victims* of Brezhnev, Messrs. Schmidt and Harriman did not utter a single word. Neither did they pause to think that a totalitarian ruler wages a constant war against the people he holds subject as well as against the outside world. To speak of such an individual's "devotion to peace" is to demonstrate a lamentable lack of taste and understanding.

Therefore, from the Lithuanian perspective, President Reagan was right not to listen to those who advised him to rush to Moscow to attend Brezhnev's funeral and to hobnob with the former KGB chief turned Soviet tsar. Senator Moynihan was right to characterize Andropov as a man who has dissidents "beaten up" and who appointed a "thug" (Vitaly Fedorchuk) to head the KGB. And President Mitterrand was right when he said that it would be fatal for the West to forget that the Soviet Union will continue its political and ideological offensive "on every continent."

Looking forward to the Andropov era, it bears recalling that in 1956, as Soviet Ambassador in Hungary, he did his best to mislead and to entrap the Hungarian representatives with whom he was negotiating; some of them were later murdered. He will continue this policy vis-a-vis the non-Communist world. He can be foiled if the West recognizes the people of East Europe as allies.

[*ELTA, January 1983*]

At an informational meeting of Americans for Due Process in New York, representatives Daiva Kezys on the left, and Rasa Razgiatis. With them are the speakers, Dr. A. Damusis and Attorneys Ernestas Raskauskas and S. Zumbakis.

Informacinio susirinkimo New Yorke rengėjos, Americans for Due Process atstovės, Daiva Kezienė (k.) ir Rasa Razgaitienė (d.) su prelegentais. Iš k.: dr. A. Damušis, adv. Ernestas Raskauskas ir adv. S. Povilas Žumbakis. Foto L. Tamošaitis

Lithuanian Studies at the University of Illinois

The University of Illinois at Chicago Circle is one of the few universities in the country to offer Lithuanian language, literature, and cultural courses. They are offered through the Department of Slavic Languages and Literatures.

Teaching assistant, Gintaras Aukstolis, teaches the elementary and intermediate courses which students may use to fulfill their foreign language requirements.

Professor Marija Stankus-Saulaityte teaches the upper-level courses which include Major Authors of Lithuanian Prose, Major Lithuanian Poets, Lithuanian Drama, Translation of Lithuanian Texts, Lithuanian Culture, and Lithuanian Emigre Literature. Students desiring to study other topics may choose to take an independent study. Related history courses may be taken with Professor Thaden of the History Department.

Approximately 20-45 students are enrolled in the various courses. One student has chosen Lithuanian Studies as his major, and five have chosen it as their minor. Some students receive scholarships from the Lithuanian Foundation. The goal of many of the courses is to help students to produce publishable material. Two students in the program are developing a correspondence course in elementary Lithuanian.

To enrich the program, occasionally guest speakers are invited to lecture on campus. For example, Czeslaw Milosz, the Nobel Prize winner for literature, recently read a selection of his poems at the University through the efforts of several departments including the Lithuanian Foundation.

The Lithuanian Studies program at UICC, offering 16 courses, is truly an asset to the large Lithuanian community in Chicago.

—*Danute Raciunaite*

(From "Bridges", Nov., 1982)

FIRST LITHUANIAN COMMUNITY IN AMERICA

The first Lithuanian community in America was established at Danville, Pennsylvania, in 1869 by four men. Three years later, Danville's population had increased to more than 200 Lithuanian-Americans, and to this day Pennsylvania is one of the main population centers for foreign-stock Lithuanians. It has been estimated that there are more than 500,000 Lithuanian-Americans of the third generation and beyond living in Pennsylvania today.

Priest Arrested In Lithuania

According to unconfirmed reports from Lithuania, Father Ricardas Cerniauskas has been arrested by Soviet authorities. The 28-year-old priest drew the wrath of the KGB on August 20, 1981 for conducting a spiritual retreat for a group of young people near Moletai, Lithuania.

On that occasion, Soviet militiamen harassed and interrogated the 50 participants, threatening the young women with rape. Fr. Cerniauskas was detained for six days.

Last summer, Soviet authorities informed Fr. Cerniauskas that he was being transferred from St. Michael's parish in Vilnius to another church in the provinces. Last June 20, Fr. Cerniauskas announced from the pulpit that he was refusing to comply with the new appointment. His statement was met by thunderous applause from the congregation.

He was, nevertheless, transferred to Saints Peter and Paul Church in the capital city. There he was denied the right to preach.

A popular preacher among the youth of Lithuania, he is renowned for boldly citing violations of the Soviet Constitution, especially against the guaranteed right to freedom of conscience. For this reason, he has been repeatedly threatened with arrest and even death by Soviet authorities.

On December 20, 1981, Fr. Cerniauskas announced that the security police warned him to keep quiet or else he would die an "extraordinary death."

Since October 1980, three priests have been murdered in Lithuania. The KGB has been implicated in all three deaths.

"I feel that if someone were to kill me, hang me, say that I have venereal disease, fake my suicide . . . commit me to a psychiatric hospital, you will know whose work this is . . . I became a priest to speak the truth . . ." said Fr. Cerniauskas, according to the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania.* The Chronicle is the leading underground publication in Lithuania, on the eastern shore of the Baltic Sea.

Soviet authorities have refrained from arresting priests in Lithuania since the show trials of the early 1970s, when three priests were imprisoned for catechizing children. The government action proved counter-productive. 17,054 persons signed a petition declaring that the Soviet Union persecutes religion.

Following the trials, the first issue of the *Chronicle* appeared in 1972. It quickly became the voice of the Lithuanian human rights movement. As a result of the public outcry, Soviet authorities began a hands-off policy towards the Lithuanian clergy.

Priests were still harassed, persecuted, often fined for "offenses," but not arrested. However, since 1980, physical attacks on priests in Lithuania have increased dramatically. In most cases, eyewitnesses and dissident sources report, there has been foul play on the part of the Soviet secret police.

For instance, in October 1980, Fr. Juozas Zdebskis, then a member of the Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights in Lithuania, was badly burned by chemicals scattered on his car seat. He had been under constant KGB surveillance. Doctors at the clinic where Zdebskis was taken for treatment, refused to comply with KGB orders to diagnose his condition as venereal disease. The Catholic Committee was founded in 1978 by five priests to attain equal rights for believers in predominantly Roman Catholic Lithuania.

The most blatant example of KGB involvement was in the murder of leading human rights activist Fr. Bronius Laurinavicius on November 24, 1981, say sources in Lithuania. Fr. Laurinavicius, summoned to Vilnius for questioning, was walking down the street when he was approached by four men, who pushed him into the path of an oncoming truck, report eyewitnesses. The incident was labeled an "accident" by authorities.

Ingrida Stasas, 1964 Miss Cultural Gardens of Cleveland.

Ingrida Stasaitė 1964 m. išrinkta Clevelando Kultūrinių Darželių karaliene. Nuotraukoje Ingrida parado automobilyje.

The leadership of "Grandinele" with Cleveland mayor Ralph Perk. From left: L. Sagys, I. Bublys, V. Hyvnar, Ralph Perk, A. Sagys.

Grandinėlės vadovybė pas Clevelando miesto merą Ralph Perk.

Iš kairės: L. Sagys, I. Bublienė, V. Hyvnar, Clevelando miesto burmistras Ralph J. Perk ir A. Sagienė.

1984—The Year of St. Casimir

In 1984 Lithuanians are preparing to commemorate the 500th anniversary of the death of the Lithuanian patron St. Casimir, who died on March 4, 1484. The President of the Lithuanian American Council, Kazys Sidlauskas, has sent a petition to Pope John Paul II that on this occasion a special Vatican postal stamp be issued.

Isn't it strange that our human brain begins to function the moment we are born, improves as we grow older and then stops completely when we stand up to talk?

Let's all swap problems—since everybody always knows how to solve the other fellow's.

Commemorating Lithuanian Independence Day in the U.S. House of Representatives, February 17. From left: Chaplain James D. Ford, assistant to the Speaker James Wright, Antanas Zakarauskas, and sponsor Frank Annunzio.

Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą minint Atstovų Rūmuose Washingtone vasario 17 d. Iš kairės: Atstovų Rūmų kapelionas kun. Jame D. Ford, Atstovų Rūmų pirmininko pavaduotojsa James Wright, maldą už Lietuvą kalbėjęs kun. A. Zakarauskas ir minėjimą globojęs Frank Annunzio.

The German Advantage In World War II

The role of the non-Russian nations of the Soviet Empire during the German-Soviet war is thoroughly examined in "Soviet Nationalities in German Wartime Strategy, 1941-1945," a new study published by Rand Corporation. The author, Alex Alexiev, focuses on the nationality issue as a crucial factor in the war.

According to the author, "under the impact of the German attack, many of the non-Russian national groups of the USSR used the opportunity to break away from Russian control" and "were prepared to support the invading Germans, with their as-yet-unclear policies, rather than the Soviet regime, whose policies and practices they knew well." The German authorities, however, were "incapable or unwilling to take advantage of this critical structural flaw in the Soviet State." The Nazi occupiers instituted brutal occupation policies, disregarding the national aspirations of the indigenous populations. Nevertheless, "Soviet non-Russians collaborated and fought with the Germans in unprecedented numbers, suggesting that for many of them the Germans remained the lesser of two evils."

The study notes that one year of Soviet rule prior to the outbreak of the Nazi-Soviet war had created an "almost universal hostility toward the regime." The Balts' disaffection with the Soviet regime was eloquently expressed by "spontaneous anti-Soviet uprisings" throughout the Baltic region in the first days of the war. The Balts hoped for the restoration of national sovereignty, but the Nazi officials had little sympathy for the national aspirations of the Balts; as a result, the "initial outpouring of Baltic good will was soon replaced by resignation and resentment." The Nazi blueprint provided for the eradication of the Balts' national identity and the "disappearance of their ancient nations." Baltic nationalism was considered inherently anti-German, just as today it is considered anti-Soviet.

The study is aware of the complexities of the situation in the Baltic States under German occupation. Local self-government was allowed by the Germans in the Baltic States. Although the power of the native administrative officials was very circumscribed, "they did make their opinions known, even when they were critical of German policies. In most cases, their positions reflected the national interests of their people; they were hardly the sycophantic quislings portrayed in Soviet historiography of the period."

When the Germans tried to mobilize Balts into their army, the results were highly unsatisfactory, *"especially in Lithuania."* The Nazi administration reacted with repression, which was directed mainly against the intelligentsia. Nationalist anti-German resistance groups began operating in the Baltic States.

The Balts had hoped that by establishing their own indigenous armed forces and by participating in the war, they would gain "significant political concessions in their struggle for national sovereignty later on." Native administrators demanded that their respective nations be allowed to form "larger national forces under the indigenous leadership," to be used "only for the defense of national territories." Such demands were disregarded and Baltic military units were finally established in Latvia and Estonia under the auspices of the "Waffen SS." In one of its few oversights, the study fails to mention that the Nazis failed in their efforts to establish an "SS legion" in Lithuania because of determined resistance.

The study maintains that there is considerable evidence that the Baltic soldiers and officers remained strongly nationalistic even in the Waffen SS and were anything but 'fascist mercenaries,' as Soviet historians have traditionally portrayed them. German wartime documents mention "remarkably anti-German attitudes" on the part of both officers and troops. According to the study, "for the overwhelming majority of the Balts, fighting on the German side was merely coincidental with their real purpose and motivation—defending Baltic national interests."

The study makes a valuable contribution to the subject of World War II in the Baltic area. It is also of great topical interest: "To what extent the events and policies described in this report may be relevant to the Soviet multinational state of today depends on the regime's success in alleviating the grievances of nationalities and ensuring their genuine allegiance to the Soviet State." The experience of the Lithuanians and of the other non-Russian nationalities in the Soviet Empire indicates a resounding failure in alleviating these grievances.

[*From ELTA, January 1983*]

Is Recognition of "Status Quo" a Solution to Lithuania's Independence?

"The question also arises of how much longer the U.S. is going to maintain the diplomatic fiction that Latvia, Estonia and Lithuania are sovereign, independent countries and not a part of the Soviet Union, which has occupied them since 1940." The question was put by Pat M. Holt, former chief of staff of the Senate Foreign Relations Committee, writing in *The Christian Science Monitor* (May 5, 1982).

Mr. Holt offers his "modest proposal" on the Baltic States as he urges the U.S. to adopt a "statute of limitations" on territorial disputes. After a fixed period of years, say 25 or even 50, territorial disputes would simply not be recognized. The U.S. and "such other nations as it could persuade to adopt the same policy would recognize the status quo." He writes:

"Their great advantage in international affairs would be to provide an end to old disputes. The argument against this, of course, is that it could be said to reward aggression. If a country could hang on long enough to territory which it had illegally seized, it would be home free. The other side of this argument is that after the stated period one might as well accept reality and go about other things."

A fitting reply to Mr. Holt's proposal was delivered by Gunars Meierovics, Chairman of the Joint Baltic American National Committee, in *The Christian Science Monitor* (May 25, 1982):

"Rather than providing a 'sound and defensible' basis for U.S. foreign policy, a statute of limitations on territorial disputes would place unrealistic strictures on U.S. assessments of sovereignty questions. In his May 5 *Monitor* article urging adoption of such a policy, Pat Holt ignores the human elements which must be considered in proposing foreign policy and focuses wrongly on pseudo-legalistic simplification of important issues.

"Holt reveals his lack of appreciation for

(Continued on Page 22)

Danish Catholic Group Echoes Moscow's "Disinformation"

Persecution of Lithuanian Catholics at Issue

A Western Catholic organization condemning a chapter of *Amnesty International* for its effort to publicize the plight of Lithuanian Catholics? A logical impossibility; a bad joke? And yet it actually happened. The Danish daily *Berlingske Tidende* (June 3, 1982) reported that early in June the *Danish Catholic Workers' Action* accused the Danish chapter of *Amnesty International* in Copenhagen of "anti-communist" activity, because of that chapter's interest in Lithuanian "prisoners of conscience."

This bizarre story is unusually revealing. It shows the extent of Moscow's concern about the negative publicity generated by its policies of persecution. It also lays bare the mechanism of the international apparatus of disinformation, which is activated every time the Kremlin needs something concealed or distorted: an indignant denial of such persecution is released by one of the Moscow-created or maintained international bodies, usually bearing a dignified title of "Defense of Peace" or "International Friendship"; the denial is sometimes swallowed and repeated by a Western organization, such as the Danish Catholic Workers' Action; the Soviet press then approvingly quotes such comments to impress on its readers that "Western workers" reject the "slander" of the "humane" Soviet system. The circle of mendacity is thus closed.

The Copenhagen story started with a letter of the Danish chapter of the *Amnesty International* to the *Danish Catholic Workers' Action,* asking them to extend their concern to their persecuted co-religionists in Lithuania. The letter mentioned the recent murders of three Lithuanian priests—Leonas Sapoka, Leonas Mazeika and Bronius Laurinavicius—an event that was earlier covered by the Danish press. The chapter of Amnesty International expressed its hope that in the forthcoming conference of the "supporters of peace," Soviet delegates would be asked to explain the circumstances of the three priests' deaths and that the Soviet authorities would be asked to release Viktoras Petkus, a "prisoner of conscience" whose case has been taken up by *Amnesty International.*

What was the Danish Catholic Workers' Action's response to this request? As *Berlingske Tidende* informs, the chairman of the Action, G. Bune Andersen, is a member of the Communist-dominated "Committee for Peace and Security." Did he examine the case by looking both into Soviet official explanations and the data provided by the Lithuanian underground press? Not at all. He simply turned to the Berlin Conference, another pro-Moscow communist "peace organization." As it was to be expected, the Berlin Conference indignantly denied all charges about the persecution of Catholics in Lithuania. Moreover, echoing the official Soviet line, it explained that the Rev. Bronius Laurinavicius was not murdered, but was run over by a truck, because he was . . . "shortsighted." Viktoras Petkus, a member of the Lithuanian Helsinki Group who is now serving time in a labor camp, was erroneously described by the Berlin Conference as a "priest" who was sentenced for "producing illegal non-religious press . . ."

This sad affair should give pause to the members of the Danish Catholic Workers' Action. Echoing the tired lies of a totalitarian power has nothing to do with Catholicism or the defense of workers rights. Is it not time that the members demand that the leaders explain their strange action?

[*ELTA, December 1982*]

FORCED LABOR USED ON SIBERIAN PIPELINE — LITHUANIAN TESTIFIES

A Lithuanian geologist testified before the U.S. Senate last December that he saw forced labor being used to build the Trans-Siberian natural gas pipeline. The 42-year old Antanas Pranskevicius was a key witness in Senate hearings on charges of human rights violations in the construction of the pipeline.

Pranskevicius supported President Reagan's contention made last year that the pipeline was being built with slave labor. Pranskevicius said: "Everybody there (in the Soviet Union) knows" forced labor camps do initial work on the pipeline. "They cut wood, dig ditches, build barracks. They work mostly with spades or simple hand tools."

He had worked as a geologist in Siberia, partly to find sites for natural gas drilling, and frequently saw forced laborers working at pipeline sites. Pranskevicius said an initial crew of about 40 would be sent to prepare a route for the pipeline. This group, working in fenced areas and guarded by armed soldiers and dogs, cleared land and built barracks. When the temporary lodgings were ready, groups of 500 to 700 forced laborers were brought in to continue the preliminary construction work. The labor camps were turn down before professional pipeline workers arrived on the scene, Pranskevicius said.

Pranskevicius added that he has not worked as a geologist since 1979, when he lost his job as a geology professor at Leningrad University after applying for an emigration visa. He said he had lived in Siberia himself as a child, when his family was exiled there under Stalin. In 1974 he was dismissed from Vilnius University, when he refused to sign a statement denouncing Solzhenytsin. With a group of Russian intellectuals, he was working at a collection of writings, entitled "The St. Petersburg Anthology." He brought a 1200 page manuscript to the United States, when he was allowed to leave Leningrad last November.

[*From ELTA, January 1983*]

Members of the Women's League at the 35th anniversary celebration of the Baltic Women's Federation. In the first row: H. Zilionis, A. Noakas-Pintsch and H. Jurma [Estonian], the current leadership, and H. Noreika.

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos narės dalyvavo Pabaltiečių Moterų tarybos 35 metų sukakties minėjime. I-je eil.:H. Žilionienė, H. Ozolins, A. Noakaitė-Pintsch ir H. Jurma (estė), dabartinės vadovės, ir H. Noreikienė.

IS RECOGNITION OF 'STATUS QUO'—

(Continued from Page 21)

the complexities of international situations by portraying the question of the Baltic states as a territorial dispute which should be dropped. The illegal Soviet annexation of Estonia, Latvia and Lithuania represents the subjugation of over 3 [*6 Ed.*] million people, many of whom are still actively pursuing independence. The passage of time has not dimmed these hopes. Significant portions of each new generation have issued a call for the freedom of their homelands.

"In this light, the U.S. policy of nonrecognition of the Soviet invasion is a continued affirmation of this country's commitment to self-determination and human rights. Far from being anachronistic diplomatic fiction, the policy is a vital element of a realistic view of the Soviet Union. Pat Holt's call for the status quo is simply an escape hatch from concern rather than a just or realistic basis for policy."

GARBES PRENUMERATOS

Irena, A. Aižinai, Chicago, IL
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
V. F. Backus, San Gabriel, CA
Rev. Dr. Bačinskas, Australija
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
G. Balanda, Warren, MI
Ed. Balceris, Sta. Monica, CA
Inž. Peter Baltran,
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
John W. Bernotavicz, Barrington,
Juozas Briedis,
West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
Rev. V. M. Cucuras, Providence, Rhode Island
John Čiurlionis, PA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis,
Long Beach, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
Inž. Algis Didziulis, Bogota, Columbia
A. Dičius, Santa Monica, CA
Vincas Dovydaitis,
San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch
Library, MA
A. Galdikas, Brentwood, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
J. Girevičius, Ont., Canada
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
Inž. Algis Jonynas, Pacific Palisades, CA
E. ir L. Jarašiūnai,
Santa Monica, CA
A. Jakštas, Australija
R. Janowska, Noristown, PA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža,
Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk,
San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis,
Los Angeles, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
J. Levickas, Palos Park, IL
M. Lietuvnikas, Orlando, FL
Dr. V. McCleris, Livonia, MI
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Inž. Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
Inž. A. ir L. Mažeikos,
Marina del Rey, CA
A. Mažulis, Santa Monica, CA
Ign. Medziukas, Los Angeles, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NE
M. L. Namikai, M.D. Glendora Calif.
A. Naudžiūnas, Boston, MA
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
P. Pranis, Vista, CA
Rev. A. Račkauskas,
Brooklyn, N.Y.
RFE-RL Inc., N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas,
Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina,
Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
Inž. A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, M.D.
Santa Monica, CA
K. R. Razauskas,
Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis,
Waterbury, CT.
O. C. Šadeika,
Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai,
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
Dr. V. Skirgaila, Rancho Palos Verdes, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus,
Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Inž. J. Talandis,
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiskus, Collinsville, IL
K. Trečiokas, N.J.
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg Beach,
Inž. V. Vidugiris,
Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Dr. J. K. Valiūnas, New Rochelle, New York
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Aukos po $20—
A. Jakštas
Aukos po $11—
A. Dičius
Aukos po $10—
K. I. Aižinai
Aukos po $5—
B. Aušrota, B. Kundrotas, P. Sakas

Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.

—A. Skirius, leidėjas

Pagaliau atspausdintas labai reikalingas, svarbus

LIETUVOS ŽEMĖLAPIS

Sudarė Algirdas Gustaitis — Braižė K. Stropus
Aplink išdėstytus Lietuvos miestų herbus nupiešė dail. T. Valius

Geras popierius, juoda-balta, 37x32½ inčių arba 94x82 cm. su pakraščiais

KAINA TIK $10.00 — PERSIUNČIANT BRANGIAU

Išleido Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje ir Lietuvių Istorijos Draugija

1595 m. G. Mercator Lietuvos žemėlapį, su Alg. Gustaičio aiškinimais, antrąją laidą išspausdino Lietuvių Istorijos Draugija. Kaina tik $5.00. persiunčiant daugiau

ŽEMĖLAPIAI PAPUOŠIA KAMBARIUS, ĮSTAIGAS

Čikagoje įsigytina pas leidėjus:
2417 W. 43rd St. ir 6547 S. Washtenaw Ave.,
bei stambesnius knygų platintojus
Los Angelėje žemėlapiai gaunami Lietuvių Dienų leidykloje
4364 Sunset Blvd.
pas V. Prižgintą, prie parapijos po pamaldų,
A. Markevičiaus įstaigoje
2802 Santa Monica Blvd., Santa Monica
ir pas autorių

DOVANOS GIMINĖMS LIETUVOJE

PUIKI DOVANA 1982 METŲ KALĖDOMS

Siuntinys No. 1 — 1982

1 pora geriausių "Levi" denim jeans; 1 pora "Wrangler" velveto jeans; 3 metrai geriausio šilkinio aksomo suknelei; 3 metrai vilnonės eilutei medžiagos su įrašu "All Wool Made in England"; 1 komplektas vyriškų arba moteriškų žieminių apatinių rūbų; 1 sv. geriausių mohair vilnonių siūlų; vilnonė arba šilkinė suknelei medžiaga.
Šio siuntinio kaina su muitu ir persiuntimu $400.00
Į šį siuntinį dar galime dadėti 7 svarus įvairių prekių: medžiagos galima dadėti 4 m. ir dirbtinio minko kailio 3 m.

Žemiau siūlome keletą naudingesnių dalykų (kaina su muitu):

Avikailiai ¾, vyriški arba moteriški, tikros odos viršus, dirbtinio kailio pamušas, gražus kalnierius, sveria 5 sv. $220.00
Dirbtinio minko kailis paltui, De-lux, sveria 5 sv. 100.00
Pigesnis minko kailis paltui 88.00
Jeans, rumbuoto velveto 42.00
Vyriškas arba moteriškas megstinis 44.00
Vilnonė arba šilkinė skarelė 12.00
Telescopic lietsargis 12.00
Vyriški arba moteriški pusbačiai 44.00
Puiki suknelei medžiaga 40.00
Šilkinio velveto medžiaga suknelei, 3 m. 66.00
Aksomo medžiaga kostiumui, dvigubo pločio, 3 m. 80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 66.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m. 100.00
Šie produktai galima siųsti su rūbais: ½ sv. arbatos—$4.00, ½ sv. nescafes—$6.00, 1 sv. pupelių kavos—$7.00, 1 sv. šokolado—$7.00, 40 cigarečių—$5.00
Sudarant siuntinį savo nuožiūra reikia pridėti persiuntimui $52.00
Siunčiame pramogines ir kitokios muzikos plokšteles.
Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, tarpininkaujame išsirūpinant Lietuvoje gyvenančioms žmonoms pensijas, persiunčiame palikimus į Lietuvą prekėmis arba valiuta.

BALTIC STORES & CO.

Z. JURAS

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England

Tel.: 01 460 2592

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS

(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:00 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00 plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas, ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų, plokštelių ir lietuviškų suvenirų
502 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo
8:30 val. ryto ik 9:30 val. ryto
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-1543

LIETUVOS AIDAI
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
1011 W. Huron, Pontac, MI 48054
WPON—1460 AM
Pirmadienį nuo 3-4 p.p, trečiadienį nuo 12-1 p.p., panktadienį nuo 6-7 v. v.
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas penkt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 10-11 v.v.,
97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Ruta Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda
"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO—1240 — AM
Vedėjas: ANTANAS PALIULIS
33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
Tel. (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku 41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti "Lietuvių Dienų" prenumeratą 1983 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029